



Vlaams
Parlement

ingediend op **1806** (2018-2019) – Nr. 1
15 januari 2019 (2018-2019)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering
uitgebracht door Jo De Ro en Yasmine Kherbache

over de derde voortgangsrapportage
van het geactualiseerde actieplan van
de Vlaamse Regering ter preventie van
gewelddadige radicalisering en polarisering

Samenstelling van de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering:

Voorzitter: Nadia Sminate.

Vaste leden:

Matthias Diependaele, Kathleen Krekels, Peter Persyn, Nadia Sminate, Miranda Van Eetvelde, Karl Vanlouwe;
Sonja Claes, Ward Kennes, Joris Poschet, Koen Van den Heuvel;
Jo De Ro, Bart Somers;
Yasmine Kherbache;
Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Paul Cordy, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Annick De Ridder, Willy Segers, Peter Wouters;
Michel Doomst, Katrien Schryvers, Orry Van de Wauwer;
Lionel Bajart, Mercedes Van Volcem;
Caroline Gennez, Yamila Idrissi;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Chris Janssens.

INHOUD

1. Beleidsdomeinen Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid en Inburgering	4
1.1. Coördinatie en samenwerking	4
1.2. Lokale aanpak	4
1.3. Persoonsgerichte aanpak	5
1.4. Kennis en expertise	6
1.5. Mobiliseren van het middenveld	6
2. Beleidsdomein Onderwijs	6
2.1. Ondersteuning scholen	7
2.2. Aanspreekpunten politie	9
2.3. Brussel en Vlaamse Rand	12
2.4. Netwerk Islamexperten	13
2.5. Project Connect	13
2.6. Projecten polarisering	13
2.7. Burgerschap en mediawijsheid	13
2.8. Kwaliteit islamonderwijs	14
3. Beleidsdomein Welzijn	14
3.1. Inleiding	14
3.2. Speerpunt 1: families ondersteunen en betrekken	15
3.3. Speerpunt 2: bijzondere aanpak terugkerende moeders met kinderen ..	16
3.4. Speerpunt 3: (geloofs)gemeenschappen erbij betrekken	17
3.5. Speerpunt 4: disengagementtrajecten	18
4. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	22
5. Antwoorden van de ministers	34
Gebruikte afkortingen	43

Bijlage: zie [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering hield op 5 december 2018 een gedachtewisseling over de derde voortgangsrapportage van het geactualiseerde actieplan van de Vlaamse Regering ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering. U vindt de voortgangsrapportage op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

Aan de bespreking namen deel:

- Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding;
- Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs;
- Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

1. Beleidsdomeinen Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid en Inburgering

Minister Liesbeth Homans: Collega's, zoals de vorige keren zal ik een stand van zaken geven over de acties binnen de beleidsdomeinen Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid en Integratie en Inburgering. Collega Crevits zal nadere toelichting geven over de acties inzake Onderwijs en collega Vandeurzen over die in Welzijn. U weet dat de maatregelen in het actieplan die betrekking hebben op de bevoegdheden Jeugd, Media, Werk en Sport niet apart worden toegelicht. Het staat u natuurlijk vrij om de bevoegde ministers over die bevoegdheden te bevragen.

1.1. Coördinatie en samenwerking

Coördinatie en de samenwerking gebeuren op verschillende niveaus. Op het Vlaamse niveau werden er overlegstructuren opgezet. Er is het centraal aanspreekpunt binnen het Agentschap Binnenlands Bestuur, een netwerk van aanspreekpunten binnen de verschillende relevante beleidsdomeinen en er is een maandelijkse bijeenkomst van het Vlaams Platform Radicalisering. Het Vlaams Vredesinstituut staat in voor de evaluatie van het actieplan. Die opdracht is lopende en zal begin 2020 worden afgerond, zoals was afgesproken in de schoot van deze commissie en van de regering en met het Vlaams Vredesinstituut. In het kader van de evaluatie zullen in december van dit jaar focusgroepen met jongeren worden georganiseerd. Daarvoor doen we een beroep op Bazzz, een organisatie uit het Antwerpse jeugdwerk, die zal werken op basis van de door hen uitgewerkte methodiek 'meetingpoints'.

Ik heb gehoord dat jullie vorige week vrijdag een werkbezoek hebben gebracht aan het Centrum voor Expertise en Advies inzake Preventie en Interventie met betrekking tot Radicalisme en Extremisme (Ceapire). Jammer genoeg waren er niet zoveel commissieleden aanwezig, maar hopelijk hebben de aanwezigen veel kunnen opsteken.

Natuurlijk is er ook coördinatie en samenwerking nodig met het federale niveau. Dat gebeurt op ambtelijk niveau hoofdzakelijk via de Nationale Taskforce en de verschillende werkgroepen van het Plan R. Op politiek niveau zijn er de interministeriële conferenties en vindt er indien nodig interfederaal kabinetten-overleg plaats. De laatste maanden werd er met name over het samenwerkingsakkoord inzake de LIVC's frequent politiek overleg gepleegd.

1.2. Lokale aanpak

De lokale aanpak wordt verder ondersteund. In eerste instantie is er het voortzetten van de subsidies 'versterking lokale regie' voor een jaarlijks budget van afgerond 570.000 euro. Het gaat over negen gemeenten: Vilvoorde,

Antwerpen, Gent, Aalst, Maaseik, Menen, Zele, Oostende en Mechelen. Die krijgen al sinds begin 2016 middelen. Toen de projecten voor een tweede keer werden verlengd, was dat voor de periode van 1 maart 2018 tot 28 februari 2019, maar ik ben momenteel aan het bekijken of ik die niet verder kan verlengen.

Ook de projectsubsidies van de VVSG worden verdergezet. Het gaat om een budget van afgerond 345.000 euro, bedoeld om de lokale besturen te ondersteunen. Ik geef u een aantal voorbeelden van hoe dat concreet verloopt. Er is een helpdesk die vragen van de lokale besturen behandelt. De werkgroep lokale besturen komt om de drie maanden samen en zorgt voor intervisie, uitwisseling en expertiseopbouw. Er worden provinciale overlegmomenten, lokale werkbezoeken en vormingen georganiseerd om het bereik te kunnen maximaliseren en te kunnen inspelen op zeer specifieke noden. Er is een gesloten databank waaruit de steden en gemeenten info kunnen putten voor de lokale aanpak.

Wat doen we nog om de lokale aanpak te ondersteunen? Er wordt vanuit Stedenbeleid een inventaris opgesteld met goede praktijken, methodieken en interventies rond de versterking van de sociale samenhang. De databank zal nog deze maand online komen. Ik heb altijd gezegd dat het jammer zou zijn als elke stad en gemeente op zich het warm water opnieuw zou moeten uitvinden. Daarom brengen we dat dus, nog deze maand, online. In het voorjaar van 2019 volgt een studiedag waarop enkele initiatieven zullen worden toegelicht.

Dan is er ook nog de AMIF-oproep 'Actief en gedeeld burgerschap', waarvoor in totaal zeven projecten werden geselecteerd. Informatie hierover is terug te vinden op de webstek van ESF-Vlaanderen. Concreet gaat het over: 'De mensen maken de stad' van de stad Mechelen, 'Diversiteit in Actie' van de stad Sint-Niklaas, 'Droom-Denk-Durf-Doe' van de stad Genk, 'Roots' van de stad Leuven, 'Vrijwilligerswerk in functie van actief en gedeeld burgerschap' van de stad Antwerpen, 'Dialogo vindt oplossingen' van de stad Beringen en 'Monitoring en evaluatie van projecten rond actief en gedeeld burgerschap in Vlaanderen', dat wordt gedragen door de KU Leuven. De projecten gingen op 1 mei 2018 van start en lopen tot april 2020. Het budget bedraagt ongeveer 1,6 miljoen euro.

Tot slot voorzien we ook in specifieke ondersteuning voor Vilvoorde, Halle en Dilbeek, met een budget van in totaal 3 miljoen euro. Het gaat om verstedelijkte kernen met grootstedelijke problematieken. De middelen kunnen zeer breed worden ingezet, onder andere in het kader van radicalisering en polarisering. De opvolging gebeurt via de jaarrekeningen in het kader van de beheers- en beleidscyclus van de drie betrokken lokale besturen.

1.3. Persoonsgerichte aanpak

De spil in het organiseren van de persoonsgerichte aanpak zijn de LIVC's. Sedert de vorige rapportage zijn er op dit vlak een aantal evoluties geweest. Op 24 september 2018 trad de wet tot oprichting van lokale integrale veiligheidscellen inzake radicalisme, extremisme en terrorisme in werking. De wet beoogt de oprichting van een LIVC in elke gemeente en bepaalt het minimale kader voor de werking van de LIVC's. Voor de goede werking is echter ook de deelname wenselijk van vertegenwoordigers van diensten die onder de bevoegdheid van de gewesten en de gemeenschappen vallen. Zoals u weet, wordt hiervoor momenteel gewerkt aan een samenwerkingsakkoord dat, aanvullend op de federale wet, concrete modaliteiten hieromtrent moet regelen.

Er werd ook een handleiding voor de gemeenten met betrekking tot de LIVC's opgemaakt. Die werd verspreid als bijlage bij de geactualiseerde federale omzendbrief van minister Jambon en minister Geens. U vindt deze ook terug op

de webstek van het Agentschap Binnenlands Bestuur. En op basis van die handleiding heeft de VVSG de meer uitgebreide pocket 'Hoe een lokale integrale veiligheidscel uitbouwen' opgemaakt, om nieuwe en oude mandatarissen te informeren en te sensibiliseren.

Tot slot, wat de persoonsgerichte aanpak betreft, wordt er verder ingezet op de verspreiding van de Radix-tool. Er werden in de periode december 2017 tot en met april 2018 vormingsdagen georganiseerd, en in de rapportage vindt u ook een gedetailleerd overzicht van de gemeenten die hierbij betrokken waren. Er werden in totaal ongeveer 200 deelnemers bereikt. Naast medewerkers van de gemeenten en lokale besturen zelf waren er ook onderwijsactoren, de VDAB, welzijnswerk, jeugdwerk, politie en justitiehuisen vertegenwoordigd. En de evaluaties waren zeer positief. Voorlopig kwamen er geen bijkomende aanvragen voor vormingen binnen, maar als blijkt dat er toch interesse zou zijn om nieuwe vormingsdagen te organiseren, dan zullen we dit uiteraard verder bekijken.

Daarnaast zijn er vanuit het OCAD plannen om de Radix-tool naar het Frans te vertalen en aan de andere regio's aan te bieden. Blijkbaar is het een goed instrument dat de stad Antwerpen mede met de steun van Vlaanderen heeft ontwikkeld.

1.4. Kennis en expertise

Het onderzoekersnetwerk radicalisering dat door het Vlaams Vredesinstituut werd opgestart, kwam op 7 mei 2018 voor de eerste keer samen. Naast een kennismakingsronde werd een stand van zaken gegeven van een tiental lopende onderzoeksprojecten. Een tweede bijeenkomst is voorzien in januari 2019. Zowel ABB als VVSG zullen hier aan deelnemen.

1.5. Mobiliseren van het middenveld

Ik kan in dit kader verwijzen naar de oproep rond maatschappelijke tegengeluiden of counter narratives, die ik in de zomer van 2017 heb gelanceerd. Er werden elf projecten geselecteerd, en u kunt die allemaal terugvinden op de webstek van ABB. Ik ga die hier dus niet allemaal nominatief vermelden. De projecten zijn van start gegaan op 1 maart 2018, en lopen maximaal twee jaar. Er werd ook een projectondersteuner aangesteld die zorgt voor de opvolging en begeleiding van de projecten. En de projecten worden ook samengebracht om expertise uit te wisselen, en samen te reflecteren over mogelijkheden en eventuele knelpunten. Deze maand zal een tweede intervisiemoment worden georganiseerd.

2. Beleidsdomein Onderwijs

Minister Hilde Crevits: Ik zal u op de hoogte brengen van de laatste ontwikkelingen inzake onderwijs. Ik denk dat het zeer goed was dat we in 2017 de keuze hebben gemaakt om het actieplan uit te breiden naar polarisering. Ik verwijs hierbij naar een reportage die enkele maanden geleden op Pano te zien was over Schild en Vrienden.

Ik focus mij nu op nieuwe acties die sinds de laatste rapportage zijn ondernomen, en ik zal aangeven waar onze al bestaande acties ook bruikbaar zijn in de strijd tegen radicalisering en polarisering. Ik geef ook een update van de lopende acties.

2.1. Ondersteuning scholen

Een eerste lijn is de ondersteuning van de scholen. Er is een zeer duidelijke website opgemaakt waar scholen en CLB's informatie kunnen vinden rond het thema radicalisering en polarisering, en waar het ondersteunend aanbod vanuit het Departement Onderwijs en Vorming bekendgemaakt wordt. De website is 7832 keer geconsulteerd sinds haar lancering op 1 juli 2016.

Ten tweede is er het aanspreekpunt deradicalisering dat begin 2015 werd opgericht. Scholen en CLB's die met vragen zitten, kunnen met hun vragen terecht bij onze aandachtsambtenaar Emilie Le Roi. Het aanspreekpunt werd meer dan 1100 keer geconsulteerd, niet alleen door scholen, maar ook door lokale besturen en politiediensten, die informeren naar het aanbod binnen onderwijs of de onderwijsregelgeving. De tendens blijft identiek als deze die in vorige rapportages is aangegeven: in het begin zijn er specifieke vragen gesteld over radicalisering, bijvoorbeeld scholen die bang waren dat ze met een potentiële Syriëganger zaten. Maar dit mailadres is ook de plaats waar scholen terechtkunnen voor informatie over andere vormen van radicalisering of extremisme, bijvoorbeeld rond extreemrechts.

Ik wil nog even aangeven dat we vanuit Onderwijs geen politieman kunnen gaan spelen. Wij ondersteunen scholen in hun preventieve beleid, maar als het op veiligheidskwesties aankomt, dan moet er doorverwezen worden naar de bevoegde diensten: politie of parket.

We merken dat de vragen momenteel vooral gaan over diversiteit, bijvoorbeeld het aanpassen van de leerinhouden, al dan niet gescheiden zwemmen, de hoofddoek, de ramadan enzovoort. Daarnaast merken we dat het woord 'deradicalisering' scholen vaak afschrikt om hun vragen te stellen. Het is uiteraard ook zo dat niet alle diversiteitsvraagstukken gelinkt zijn aan deradicalisering. Daarom hebben we beslist om een nieuw mailadres te lanceren. Er wordt daarover actief gecommuniceerd naar scholen, onder andere via Schooldirect en de nieuwsbrief van KlasCement. Het oude mailadres blijft uiteraard bestaan. En daarnaast komt er nu ook diversiteit.onderwijs@vlaanderen.be, waar scholen terechtkunnen met hun vragen. Zo wordt er een opsplitsing gemaakt tussen enerzijds deradicalisering en anderzijds de pure diversiteitsvraagstukken. Het is de bedoeling dat de vragen uit beide mailboxen gecentraliseerd worden bij de aandachtsambtenaar. Ze worden dus behandeld door de dienst van Emilie Le Roi. We willen drempelverlagend en niet fragmentair werken. We willen de scholen niet afschrikken om vragen te stellen.

Ook bij de onderwijskoepels, het GO! en de CLB-netten, zijn referentiepersonen radicalisering aangesteld die scholen ondersteunen bij de preventie van radicalisering, de aanpak van polarisering en het opvolgen van cases.

Binnen het hoger onderwijs en het volwassenenonderwijs werd dit voorjaar een gelijkaardige werking opgestart. Er werden vijf referentiepersonen radicalisering aangesteld binnen de hogescholen, vijf binnen de universiteiten en vijf binnen het volwassenenonderwijs. Hun contactgegevens staan vermeld in het draaiboek dat specifiek voor deze onderwijsniveaus werd uitgewerkt.

Ten derde was het onze initiële ambitie om voor de hele onderwijssector één draaiboek te ontwikkelen. We zijn daar echter van afgestapt, omdat het leerplichtonderwijs heel moeilijk te vergelijken is met het volwassenenonderwijs en het hoger onderwijs. Ook de context in Brussel en in de Vlaamse Rand vraagt extra aandacht. Daarom zijn er een viertal handboeken.

Een, het draaiboek 'Handvatten voor de preventie, aanpak en omgang met radicalisering binnen onderwijs' richt zich specifiek op het leerplichtonderwijs. Twee, voor de CLB's hebben we netoverschrijdend een draaiboek uitgewerkt, met een theoretisch kader en casussen. Dat draaiboek heet 'Cahier Radicalisering. Handvatten voor CLB-medewerkers'. Drie, specifiek voor het hoger en volwassenenonderwijs werd een aangepast draaiboek gemaakt, dat inspeelt op hun specifieke context. Vier, er is ook, onder andere op vraag van Joris Poschet, een vergelijkbaar document in ontwikkeling specifiek voor Brussel en de Vlaamse Rand.

Ik heb regelmatig overleg met het OCAD. Er is een traject opgestart met de onderwijspartners en dat zou dit voorjaar moeten worden afgerond in het kader van de uitbreiding van de handvatten richting rechts-extremisme. Het OCAD biedt ons hierbij ondersteuning, onder andere bij het hanteren van een theoretisch kader en het ons attent maken op bepaalde tendensen.

Ten vierde is er een canvas noodplanning. Dit omvat fiches die aangeven hoe een school zich het beste gedraagt bij terreurniveau 3 of 4. We werken momenteel samen met onze onderwijsverstrekkers aan de actualisering van het canvas noodplanning. We hopen dit snel ter beschikking te kunnen stellen.

Ten vijfde zijn er ons tijdschrift Klasse en ons onlinedeelplatform KlasCement. Klasse heeft een dossier radicalisering online geplaatst. Dat bevat onder andere een artikel met een praktijkvoorbeeld van samenwerking tussen de lokale politie en een school. Dat werd iets minder dan 6000 keer bekeken. Je merkt dat scholen echt wel geïnteresseerd zijn in voorbeelden van op welke manier er het best wordt samengewerkt tussen scholen en onze politiediensten. Verder werd Khalid Benhaddou als coördinator van het Netwerk Islamexperten een dag gevolgd door Klasse. Dat resulteerde in het filmpje 'In de hielen van een islamexpert'. Dat werd via Klasse 2153 keer bekeken, via YouTube meer dan 13.000 keer. Er werd ook een filmpje gemaakt waarbij het Netwerk Islamexperten op twee scholen gevolgd wordt. Dat werd 2652 keer bekeken, via YouTube ongeveer 5000 keer.

Het artikel 'Binnenkijken in de islamles' bij islamleerkracht Saïd Zerri – die trouwens ook genomineerd werd voor Leraar van het Jaar – werd bijna 1600 keer gelezen. Ten slotte werd het e-book 'Crisis op school' 1334 keer gedownload.

Ik geef u deze cijfers om aan te tonen dat wat we doen ook actief door scholen wordt gelezen en bekeken. Via Schooldirect worden scholen op de hoogte gehouden van wijzigingen aan dit dossier, bijvoorbeeld wijzigingen aan de omzendbrief PLP 41 of aan onze draaiboeken.

Het onlineplatform voor leerkrachten KlasCement heeft een specifieke oproep gelanceerd voor het insturen van lesmateriaal en educatief materiaal rond radicalisering. Er werden hiervoor veertig digitale leermiddelen ingestuurd. Aan de hand van dat materiaal kunnen leerkrachten elkaar inspireren en materiaal delen voor leerlingen van alle leeftijden.

KlasCement wordt steeds populairder. Op dit ogenblik heeft het een bereik van 67.311 personen. Het betreft hoofdzakelijk leerkrachten die hun eigen lesmateriaal op het platform zetten, uiteraard na screening. Dat materiaal kan worden gedeeld en gebruikt door anderen. Het is echt belangrijk om dit platform nog actiever te kunnen inzetten om goede praktijkvoorbeelden te delen.

Ten zesde is er CLBch@t. Veel kinderen en jongeren, maar ook ouders, zitten met vragen omtrent de aanslagen in Brussel. Daarom verdubbelden de CLB's tijdelijk hun capaciteit voor de CLBch@t. Dit initiatief bestaat sinds 1 februari

2016. Voor het schooljaar 2018-2019 is er bijna 130.000 euro uitgetrokken om de werking Vlaanderenbreed te implementeren. De bedoeling is dat zoveel mogelijk CLB's – bij voorkeur allemaal – daaraan deelnemen. CLBch@at werd ook ruimer bekendgemaakt bij leerlingen, ouders en onderwijspersoneel. We zorgen voor optimale openingstijden en er wordt voor gezorgd dat er een diverse samenstelling bij de chatmedewerkers is. Leerlingen en ouders met vragen of nood aan een gesprek kunnen op maandag, dinsdag en donderdag tussen 17 uur en 21 uur chatten met een CLB-medewerker. Op woensdag kan dat in de namiddag tussen 14 uur en 21 uur. We hebben het chatteam trouwens uitgebreid met twintig extra medewerkers, net omdat het zo'n succes is en je op die manier ouders heel laagdrempelig kunt bereiken.

2.2. Aanspreekpunten politie

De tweede grote pijler: de contacten met politie en veiligheidsdiensten. De ruggengraat wordt hier gevormd door de omzendbrief PLP 41, die voorziet in één aanspreekpunt per politiezone. Ik heb u daar vorige keer heel uitgebreid uitleg over gegeven, ik zal dat niet allemaal herhalen.

Wij hebben ondertussen een beveiligde online databank waarbij de vaste aanspreekpunten bij de politie en de contactgegevens van de directies elkaar matchen. In de databank kunnen zowel scholen als politiezones, mits ze een wachtwoord hebben, contactgegevens ophalen en wijzigen. Die databank is samen met de vaste commissie van de lokale politie ontwikkeld en is eind 2017 ook gefinaliseerd. De databank is beschikbaar voor de scholen sinds januari 2018 en is ondertussen 136 keer geraadpleegd. In principe, hoe minder je moet raadplegen, hoe beter natuurlijk, maar u weet dat we nog altijd richtlijnen hebben over wanneer het goed is om toch contact op te nemen met de politionele diensten. Er is heel breed gecommuniceerd over de databank. Klasse heeft online ook een praktijkvoorbeeld over de samenwerking tussen school en politie gepubliceerd, zoals ik al zei. Dit is heel vaak geraadpleegd. De omzendbrief PLP 41 is in november, dus heel recent, herschreven naar een meer gebruiksvriendelijk document, en werd dan via de reguliere kanalen onder de aandacht gebracht. Tegelijk hebben we de databank mee in de spots gezet.

Dan zijn er de contacten met de Veiligheid van de Staat. U weet dat er in 2014 een samenwerkingsprotocol is afgesloten met de Veiligheid van de Staat dat de informatie-uitwisseling regelt. Afgelopen donderdag hebt u ook de communicatie gezien bij de publicatie van het jaarverslag van de Veiligheid van de Staat, waarbij zij er op wezen dat ouders van bepaalde leerlingen die huisonderwijs volgen, aan salafisme gelinkt zouden kunnen worden. Dat zou het geval zijn voor 20 procent van de leerlingen die huisonderwijs volgen. Dat zijn Belgische cijfers; in Vlaanderen zou het gaan om 11,81 procent van de gevallen inzake huisonderwijs.

Hoe is men tot die cijfers gekomen? Wij hebben een paar jaar geleden een afspraak gemaakt met de Veiligheid van de Staat om de lijst van leerlingen die huisonderwijs volgen, over te maken aan de Veiligheid van de Staat. Dat is nu voor de tweede keer gebeurd. Waarom doen we dat? Omdat zij ideaal geplaatst zijn om ons meer informatie te geven als we extra controles moeten doen. Ze hebben dat dus nu gedaan. Ze hebben een onderzoek gedaan naar 753 leerlingen in huisonderwijs, en van 92 onder hen is minstens één ouder bekend bij de Veiligheid van de Staat – ik heb het nu over de Vlaamse cijfers.

Wij hebben hierover in februari 2018 een nota ontvangen, dat is een nota huisonderwijs die het label 'beperkte verspreiding' gekregen heeft. Dat betekent dat ik die nota hier niet zomaar kan uitdelen. Maar ik kan u er wel informatie

over geven. We hebben uiteraard het nodige gevolg aan die nota gegeven. Misschien is het nu het goede moment om daar wat uitleg over te geven.

Eerst en vooral over de methodologie die de Veiligheid van de Staat bij het opmaken van de nota heeft gehanteerd. Zoals ik al zei, hebben wij op vraag van de Veiligheid van de Staat de afgelopen twee schooljaren, conform het samenwerkingsprotocol, de lijst van leerlingen die individueel huisonderwijs volgen, bezorgd. Dan bekijkt de Veiligheid van de Staat per leerling of ouders bij hen bekend staan. Men stelt ook heel duidelijk dat het feit dat iemand bekend is bij de Veiligheid van de Staat, ook kan inhouden dat er zich met die ouder geen probleem stelt. Je kunt niet zomaar zeggen dat de ouder bekend is en er dus een probleem is, en zeker ook geen onderwijsprobleem, dat weten we niet. Maar we weten wel dat er een onderzoek naar die ouder geweest is. Van alle leerlingen die huisonderwijs volgen, kan de Veiligheid van de Staat volgens haar berekeningen in 11,81 procent van de gevallen één van de ouders dus zo linken.

Wij hebben op 15 maart 2018 overleg gehad over die nota, omdat die een aantal aanbevelingen bevat en ons ook heeft geïnspireerd om een aantal zaken toe te passen. De eerste aanbeveling was: "Zorg ervoor dat er goed overleg is tussen de onderwijsinspectie en de Veiligheid van de Staat.". Dat gebeurt ondertussen op heel frequente basis. Er is ook uitwisseling over de methodes van aanpak, omdat ik zie dat daar ook verwarring over bestaat – ik ga er straks nog iets over zeggen. Waar zijn de grenzen van wat onze inspectie kan doen, en wat zijn de verwachtingen van de Veiligheid van de Staat? Dat matcht niet altijd 100 procent met elkaar, dus het is echt wel nuttig dat er daarover intens overleg wordt gepleegd.

De tweede suggestie: in de nieuwe eindtermen zijn burgerschapscompetenties opgenomen. Wat is de consequentie daarvan? Als een leerling die huisonderwijs gevolgd heeft, kans wil maken om te slagen voor de examencommissie, moeten die competenties verworven zijn. We gaan daar ook heel nauwgezet op toezien.

Ten derde: de inspecteurs hebben een overleg gehad met de Veiligheid van de Staat over signaalherkenning bij radicalisering. Zo is men in staat om vlugger zorgwekkende situaties te herkennen en te melden. De inspecteurs die huisonderwijs controleren hebben ook een CoPPRa-light opleiding gevolgd bij de politie, net om goed te kunnen inschatten hoe ze iets kunnen herkennen. We hebben hier in een van de vorige commissies de discussie al gehad: als iemand zijn baard laat groeien, is dat dan een signaal of niet? Waarmee ik hier niemand met een baard wil viseren.

Ten vierde: leerlingen die vanuit het huisonderwijs komen en naar school gaan, worden net als alle andere leerlingen verder opgevolgd via het CLB. Als leerlingen verplicht worden om zich in te schrijven na een negatieve evaluatie in het huisonderwijs of als ze niet geslaagd zijn voor de examencommissie, kan het CLB hen sowieso meer van nabij opvolgen.

Op het overleg is duidelijk gemaakt dat, wanneer ze over bepaalde leerlingen zorgwekkende signalen ontvangen, ze deze aan de onderwijsinspectie moeten overmaken. Tot vandaag heeft de Veiligheid van de Staat hiervan nog geen gebruikgemaakt. Vorige maandag heb ik opnieuw overleg gehad met de Veiligheid van de Staat en deze mogelijkheid nogmaals aangegeven.

Natuurlijk is het hierbij belangrijk dat de rol van Onderwijs duidelijk is en correct afgebakend wordt. Ik schets die even voor u. Onderwijs is een partner voor de Veiligheid van de Staat, maar er zijn ook grenzen aan wat Onderwijs kan doen. Artikel 24 van de Grondwet waarborgt de vrijheid van onderwijs. Deze houdt in dat ouders voor hun kinderen kunnen kiezen tussen alle scholen van alle

onderwijsnetten, onderwijs gebaseerd op hun religieuze of levensbeschouwelijke visie en huisonderwijs. Voor leerlingen van 6 tot 18 jaar geldt de leerplicht en dit is niet hetzelfde als schoolplicht. Dit maakt dat huisonderwijs mogelijk is. Dit is niet noodzakelijk een slechte zaak want het is van belang dat alle kinderen onderwijs genieten.

Wil dit zeggen dat je als ouder 'vogelvrij' bent om je kind te laten leren wat je wil? Natuurlijk niet. Eerst en vooral dienen ouders die hun kind huisonderwijs willen laten volgen, een verklaring van huisonderwijs in bij het Agentschap voor Onderwijsdiensten. In het decreet basisonderwijs en de Codex Secundair Onderwijs zijn de voorwaarden waaraan het huisonderwijs moet voldoen, duidelijk gedefinieerd.

Het huisonderwijs is erop gericht dat de volledige persoonlijkheid van het kind kan ontplooiën. Het kind wordt respect voor de grondrechten van de mens en onze culturele waarden bijgebracht. Het kind moet deelnemen aan de Examencommissie secundair onderwijs om een getuigschrift basisonderwijs en getuigschrift eerste graad secundair te halen. Het is dus nodig dat de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen worden behandeld in het huisonderwijs, wil het kind een kans op slagen hebben voor de Examencommissie. Indien een kind zich niet tijdig aandient bij de Examencommissie of niet tijdig slaagt voor de Examencommissie, wordt het verplicht ingeschreven in een erkende school. We hebben de regels zelfs bijgevijsd. Ook de Vlaamse onderwijsinspectie komt langs in geval van huisonderwijs. Dit gebeurt om de twee tot drie jaar waardoor een leerling in het systeem van huisonderwijs al vlug zes keer gedurende een schoolcarrière doorgelicht wordt. Indien bij twee opeenvolgende controles blijkt dat het huisonderwijs niet voldoet aan de kwaliteitsvoorwaarden, wordt de leerling verplicht zich in te schrijven in een erkende school. Ter vergelijking: onze gewone scholen werden tot hiertoe om de tien jaar geïnspecteerd. Met de invoering van inspectie 2.0 zal dit nu om de zes jaar zijn.

Wat als het fout loopt? Hiervoor zijn duidelijke procedures uitgewerkt. Het kan op drie manieren fout lopen. De Vlaamse onderwijsinspectie kan, zoals gezegd, vaststellen dat er zich op het vlak van onderwijskwaliteit een probleem stelt en de leerling verplichten zich in te schrijven in een erkende school. AGODI checkt of dit ook effectief gebeurt. Indien de leerling niet wordt ingeschreven, wordt de naam doorgegeven aan het parket. Vorig jaar is dat vier keer gebeurd.

Maar de onderwijsinspectie kan ook zélf zorgwekkende signalen opvangen bij het uitvoeren van de inspectie-opdracht. Dit kan gaan om kindermishandeling, maar dus ook om signalen van extremisme. Hiertegen optreden gaat uiteraard de bevoegdheid van de onderwijsinspectie te boven, maar dat wil niet zeggen dat er niets mee gebeurt. Een leraar kan in de klas soms ook signalen opvangen en deze doorgeven aan de bevoegde diensten. In zulke gevallen worden, conform de interne afspraken binnen de onderwijsinspectie, diensten als CLB, politie, parket of Veiligheid van de Staat ingeschakeld, afhankelijk van het probleem. Ik herhaal dat de onderwijsinspectie geen politionele bevoegdheid heeft. Dat is de taak van de veiligheidsdiensten. Het kan niet de bedoeling zijn dat een doorlichting door de inspectie huisonderwijs een huiszoeking wordt.

Het kader van de inspectie is duidelijk. Volgende zaken worden gecontroleerd: het onderwijs is gericht op de ontplooiing van de volledige persoonlijkheid en de talenten van het kind; respect voor de grondrechten, rechten van de mens en culturele waarden worden bijgebracht; men werkt aan een voldoende evenwichtig aanbod van de basisvorming; huisonderwijs heeft geleid tot meer kennis en vaardigheden. Verder wordt er ook doorgelicht op de onderwijsdoelen van het huisonderwijs, nagegaan of er ingespeeld wordt op de leerbehoeften van het

kind, de planning van het huisonderwijs, nagegaan of er voldoende leermiddelen beschikbaar zijn, hoeveel tijd er aan huisonderwijs besteed wordt.

Er wordt niet gecontroleerd, bijvoorbeeld, wat de achtergrond is van de vzw waar mee samengewerkt wordt voor het huisonderwijs, welke moskee men bezoekt, met welke personen er contact is. De onderwijsinspectie kan dit niet controleren. Indien er uit de controle op de kwaliteit van het huisonderwijs blijkt dat er zorgwekkende signalen zijn, wordt dit doorgegeven aan de Veiligheid van de Staat. Ik ben hier absoluut voorstander van.

Zoals gezegd hebben de inspecteurs een CoPPRa-light opleiding gekregen om signalen van radicalisering sneller te leren herkennen. Op die manier proberen we zo veel mogelijk te vermijden dat er signalen verloren gaan. Er zijn intussen al signalen aan de Veiligheid van de Staat doorgegeven.

Er kan zich uiteraard ook een acuut probleem voordoen op een ander moment dan het bezoek van de inspectie. Op dat moment kunnen diensten als het CLB, politie, parket en dus ook de Veiligheid van de Staat een dringende controle vragen. Als de inspectie zo'n vraag krijgt, wordt er zonder onderscheid een controle uitgevoerd. In 2016-2017 zijn er 42 van dergelijke controles uitgevoerd. In het schooljaar 2017-2018 zijn er 36 van zulke controles uitgevoerd. Maar op geen enkel moment was een vraag van de Veiligheid van de Staat de aanleiding. We voeren controles uit als daarom gevraagd wordt en ook de Veiligheid van de Staat kan daarom vragen.

Zoals ik al zei, is het van belang dat we nu grondig verder overleg plegen en elkaar als bondgenoten zien. Uiteraard is het mijn taak om zorgvuldig te waken over het feit dat onze onderwijsinspectie geen politieagent of onderzoeker kan worden. Op dat vlak merken we dat er, door de veelvuldige contacten, ook heel veel wederzijds begrip ontstaat.

Wat kan er nog gebeuren op lokaal niveau? We hebben het al vaak gehad over de lokale integrale veiligheidscellen. Sinds kort moet er in elke gemeente zo'n LIVC zijn. Naast de burgemeester en de korpschef van de lokale politie kunnen hierbij ook socio-preventieve actoren uitgenodigd worden.

2.3. Brussel en Vlaamse Rand

Een derde grote pijler is extra aandacht voor Brussel. De geschetste problemen rond de toegang tot het aanspreekpunt PLP 41 bij de lokale politie werden hoofdzakelijk gesignaleerd door Brusselse scholen. Daarom ging het aanspreekpunt in overleg met de zes politiezones en de Brusselse scholen. Het departement heeft aan de politie een overzicht gegeven van alle bestaande initiatieven inzake radicalisering. Ook de politie gaf hun acties op dit overleg mee. Er kwamen een aantal knelpunten naar boven. Zo vragen de scholen dat de politie meer inzet op de aanpak van spijbelen. In dat verband heb ik, zoals aangekondigd tijdens de laatste voortgangsrapportage, ook een brief geschreven aan collega Jan Jambon.

Daarnaast is er vastgesteld dat de verschillende Brusselse scholen en de Brusselse politiezones elkaar en elkaars werking onvoldoende kennen. Daarom wordt in het voorjaar 2019 samen met VCLP opnieuw een netwerkmoment georganiseerd voor aanspreekpunten en andere vertegenwoordigers van onze Brusselse scholen.

Daarnaast is er ook overleg opgestart specifiek rond de Vlaamse Rand. Er wordt momenteel gewerkt aan een draaiboek specifiek voor Brussel en de Vlaamse

Rand. We doen dat niet alleen maar in samenwerking met Jeugd, Welzijn, Sport, de VGC en het Brusselse Gewest.

2.4. Netwerk Islamexperten

De vierde pijler is de verlenging en de uitbreiding van het project Netwerk Islamexperten. Op 1 oktober 2015 werd het netwerk van islamexperten opgericht om een tegendiscours op gang te brengen in onze scholen. Dit gebeurde onder leiding van Khaled Benhaddou. Zoals jullie ondertussen weten, gaan ervaren islamexperten, die zowel een grondige kennis hebben van de islamitische theologie als vertrouwd zijn met de leefwereld van de jongeren, duiding geven over de islam en islamitische normen en waarden aan jongeren. Het netwerk wordt nog steeds druk bevraagd. We hebben in totaal, tot vorige week, 727 aanvragen gekregen. Over de jaren heen loopt het aantal vragen ongeveer gelijk. Dit jaar zien we wel dat het aantal aanvragen wat daalt. Dat valt te verklaren doordat het netwerk interventies die aangevraagd werden in 2017 en 2018 ook effectief heeft uitgevoerd en doordat er sinds dit jaar een nieuwe manier van tellen is. Tot en met 2017 werden ook alle telefonische interventies geteld. Maar voor Khalid Benhaddou vormde het een enorme administratie om die aantallen bij te houden. Er is dus afgesproken dat er enkel interventies geteld worden als Khalid of de vrijwilligers effectief ter plaatse gaan om een actie te ondernemen.

We zorgen er voor dat het netwerk zich kan bijscholen. Afgelopen weekend volgden Khalid Benhaddou en de vrijwilligers een scholing van polariseringsexpert Bart Brandsma. Het netwerk heeft de handen in elkaar geslagen voor het organiseren van verplichte studiedagen voor de leerkrachten islam. Die vonden voor de eerste keer plaats in mei 2018. Er waren telkens heel veel aanwezigen. Een tweede reeks studiedagen vond plaats in november en december 2018. Er waren opnieuw veel leerkrachten aanwezig. In het voorjaar van 2019 zal die studiedag opnieuw herhaald worden voor de leerkrachten secundair onderwijs.

2.5. Project Connect

Een vijfde pijler is de verlenging en uitbreiding van het project Connect. In de periode januari 2015 tot 30 juni 2016 heeft Arktos 100.000 euro ontvangen voor het project Connect. Het project werd positief geëvalueerd door de stuurgroep en werd verlengd en uitgebreid tot 190.000 euro voor de volgende schooljaren. Het project heeft als doel om heel snel expertise in te zetten in die scholen in Vlaanderen en Brussel waar een hoge concentratie van jongeren met extreem risicogedrag schoolloopt. Tijdens het schooljaar 2018-2019 worden er 42 scholen begeleid: twaalf basisscholen en de rest secundaire scholen. We zien dat het aantal deelnemende basisscholen stijgt. We zien in die basisscholen ook dat het gedrag van leerlingen de draagkracht van leerkrachten op sommige momenten overstijgt. Dat zijn momenten waarop Connect tussenkomt. Ook FAST-teams komen sinds dit jaar tussen ter ondersteuning.

2.6. Projecten polarisering

Ten zesde zijn er de projecten polarisering. Voor een bedrag van 203.000 euro ondersteunen we vijf projecten die zich richten op doelgroepen waarvoor de drempel naar reguliere diensten vaak te hoog ligt en drie projecten die zich richten op herstelgericht werken en moeilijke gesprekken en klassituaties. Tijdens de voortgangsreportage in juni 2018 lichtte ik ze reeds toe.

2.7. Burgerschap en mediawijsheid

Ten zevende: inzetten op burgerschap en mediawijsheid. Dit is een belangrijke voorwaarde om leerlingen te vormen tot kritische maar respectvolle en

mediawijze burgers. We ondersteunen een aantal organisaties die inzetten op dat burgerschap: het Bijzonder Comité voor Herinneringsecudatie, de Koning Boudewijnstichting, Studio Globo, Vormen en Plan België. Er is ook een structurele samenwerking met het kenniscentrum Mediawijsheid. Deze namiddag is er de bespreking en hopelijk de unanieme goedkeuring van de eindtermen in de eerste graad van het secundair onderwijs. Ik gebruik elk forum dat ik heb om het belang van de nieuwe eindtermen te onderstrepen. Het ontwikkelwerk voor de tweede en derde graad is intussen ook opgestart.

2.8. Kwaliteit islamonderwijs

Op 9 november 2016 ondertekende ik samen met de voorzitter van de Moslimexecutieve een engagementsverklaring met betrekking tot het islam-onderwijs. Er werden vier acties opgenomen in deze engagementsverklaring: de hervorming van het Centrum Islamonderwijs wat uiteraard behoort tot de autonomie van het EMB, de opleiding van de leraren, de bekwaamheidsbewijzen en de aanstelling van een adviseur.

Wat de lerarenopleiding betreft, is een werkgroep aan het werk bestaande uit alle Vlaamse lerarenopleidingen die het onderwijsvak islam voor het secundair onderwijs of een traject islam in het lager onderwijs aanbieden of willen aanbieden. Daarnaast is gesproken over een procedure en criteria voor lerarenopleidingen die islam aanbieden of willen aanbieden. Er wordt hard gewerkt om Vlaanderenbreed tot iets uniforms te komen. Dat is voor mij van belang omdat je dan ook de kwaliteitsstandaarden hebt.

Daarnaast is men druk bezig met de bekwaamheidsbewijzen. Voor wat het lager onderwijs en de derde graad aso, tso en kso betreft, wordt sinds 1 september 2018 voorzien in organieke vereiste bekwaamheidsbewijzen. Voor de eerste graad secundair onderwijs waren deze vereiste bekwaamheidsbewijzen reeds langer vastgelegd. Voor de voldoende geachte bekwaamheidsbewijzen wordt een diploma van minimum bachelorniveau gevraagd en niet langer dat van het niveau secundair onderwijs, wat vroeger tot mijn spijt het geval was.

Aan het korps van inspecteurs islam werd er een extra adviseur toegevoegd. Deze persoon is op 1 januari 2017 gedetacheerd en doet zeer nuttig werk. Vorig schooljaar begeleidde de inspecteur 117 startende leraren. Er loopt ook een enquête bij de islamleerkrachten over de huidige leerplannen. U weet dat er een bijzondere gevoeligheid is of die leerplannen bekend zijn en gevolgd worden. Dat zijn we momenteel aan het bevragen. De inspectie islamitische godsdienst krijgt ook zicht op wat er gewijzigd moet worden aan de leerplannen. Dit werk zou dit schooljaar moeten worden afgerond.

3. Beleidsdomein Welzijn

3.1. Inleiding

Minister Jo Vandeuren: Ook voor deze rapportage verwijs ik naar de vijf aanbevelingen van het Europese 'Radicalisation Awareness Network', die onze leidraad blijven voor de integrale aanpak. Dat betekent: blijven inzetten op training, vorming en deskundigheidsbevordering voor onze eerstelijnsmedewerkers en professionelen, het systematisch betrekken van de geloofsgemeenschappen, het ondersteunen van families, een ketenaanpak met aandacht voor gegevensuitwisseling en de zorg voor individuele disengagementtrajecten. Dat zijn de vijf actieterreinen waar we binnen het beleidsdomein op inzetten.

Het is belangrijk om te vermelden dat alle acties, zoals gerapporteerd tijdens de vorige zes bijeenkomsten, lopende zijn of versterkt worden. We zetten ook in

2019 al onze budgettaire engagements voort naar onze partners waarmee we binnen Welzijn, Volksgezondheid en Gezin de voorbije jaren een 'multi-agency approach' hebben uitgewerkt. Het betreft investeringen bovenop de reguliere hulp- en dienstverlening met partners zoals de Ondersteuningsteams Allochtone Jongeren in de Bijzondere Jeugdbijstand (OTA), De Touter in Antwerpen, Cocon-Vilvoorde, het project 'Theologische Aanpak Islamitisch Radicalisme', Solentra, de vzw Circles, De Opvoedingslijn, het referentie-CAW. De investeringen over de diverse initiatieven bedragen ongeveer 1 miljoen euro. Ik zal daar later op terugkomen.

Ik zal nu focussen op vier speerpunten die de bovenstaande uitgangspunten concretiseren. Het gaat om het betrekken van familieleden en de context, de afspraken gemaakt in functie van een mogelijke terugkeer van jonge kinderen, de betrokkenheid van geloofsgemeenschappen en kwaliteitsstandaarden voor de aanpak en ten slotte de uitbouw van disengagementtrajecten volgens een 'multi-agency approach' en de aanpak tijdens en na detentie.

3.2. Speerpunt 1: families ondersteunen en betrekken

We willen versterkt inzetten op het belang van de rol van de ouders, de grootouders, het ondersteunen van de gezinnen en het betrekken van de families. Vanuit de ervaringen met de backoffice van De Opvoedingslijn kwam al zeer snel het besef dat de kracht van de inbreng van lotgenoten, moeders, familieleden die zelf getroffen werden door het vertrek, de radicalisering van een zoon, dochter, broer of zus een belangrijk element is in een preventieve aanpak. We continueren De Opvoedingslijn en zetten verder in op de telefonische ondersteuning van ouders, opvoeders en families. Daarnaast bouwen we aan een anonieme chatservice en aan het partnerschap in de ondersteuning van de Huizen van het Kind en lotgenotengroepen.

Wat het inzetten op lotgenotengroepen betreft, gaan we voor het verduurzamen van goede praktijken die via de oproepen van de Koning Boudewijnstichting geselecteerd en positief geëvalueerd werden. Met die zelforganisaties zetten we een samenwerking op met het netwerk van de Huizen van het Kind. Zij organiseren ouderbijeenkomsten. In deze bijsturing is ook voorzien in een financiële ondersteuning van die lotgenotengroepen en zelforganisaties. We trekken hiervoor 21.000 euro uit in 2019.

We willen hiermee deze initiatieven, zonder nieuwe structuren te creëren, ondersteunen en ze laten aansluiten op de Huizen van het Kind, waardoor we in Vlaanderen en Brussel een versterkend effect creëren. Zoals u weet dekken de Huizen van het Kind nu al meer dan 90 procent van de gezinnen in Vlaanderen.

Om dit concreet te maken, zijn de inspanningen vanuit het Family Support-traject van de Koning Boudewijnstichting belangrijk. De verdienste van dit traject is dat er op basis van een bevraging van lokale actoren, steden en gemeenten een overzicht is gemaakt van wat die lotgenotenbijeenkomsten of -verenigingen doen. Dit is voor ons zeer waardevol. Het gaat om contextuele en familiale bewustmaking, ondersteuning en sensibilisering ter preventie door vroegdetectie van radicalisering bij jongeren; intensieve ondersteuning van moeders van jongeren die naar oorlogsgebied zijn vertrokken om hen opnieuw een waardig persoonlijk, familiaal en sociaal leven te bieden via gesprekken en workshops; hulp aan moeders om hun ouderrol ten opzichte van broers en zussen te versterken; bewustmaking van de radicaliseringproblematiek, het kan immers iedereen overkomen; moeders niet alleen laten met hun opvoedingsproblemen door samen oplossingen te zoeken en te vinden, en door hen gericht door te verwijzen naar hulp. Ten slotte is er de sensibilisering van de bredere samenleving, bijvoorbeeld door getuigenissen.

De bedoeling is om nu de samenwerking en afspraken tussen de Opvoedingslijn, de Huizen van het Kind en de lotgenotengroepen, waarbij vooral het aanbod laagdrempelige groepsgerichte gezinsondersteuning wordt ingezet, te ondersteunen. We moeten hierbij ook verwijzen naar de slotconferentie die de Koning Boudewijnstichting op 7 februari 2019 zal organiseren, en die we vanuit het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin ondersteunen. Het is heel belangrijk dat de betrokkenheid van gezinnen en families en de bredere contexten prominent in de preventieve aanpak worden uitgebouwd.

3.3. Speerpunt 2: bijzondere aanpak terugkerende moeders met kinderen

Een tweede concreet speerpunt is de bijzondere aanpak van de terugkerende moeders met kinderen. Over de terugkeer van kinderen uit Syrië, hebben we met het OCAD en het College van procureurs-generaal al operationele afspraken gemaakt. Voor Vlaanderen gebeurt er eerst een assessment door het OCAD. Zodra het OCAD inschat dat een minderjarige onderweg is naar België, verwittigt het de betrokken partners, zoals omschreven in de gezamenlijke omzendbrief. Het gaat hier voornamelijk over de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, het parket en de Dienst Vreemdelingenzaken. De opvolging gebeurt binnen de lokale taskforce en de lokale integrale veiligheidscellen.

Daarnaast wordt de leidend ambtenaar van het Vlaams Agentschap Jongerenwelzijn eveneens door het OCAD verwittigd. Overeenkomstig de omzendbrief COL 10/2015 bezorgt het federaal parket de inlichtingen over het traject van de teruggekeerde Syriëstrijders aan de jeugdparketten. Zodra bekend is welk jeugdparket betrokken is, wordt in afwachting van een vordering door het jeugdparket, de desbetreffende regioverantwoordelijke en regiocoördinator door de administrateur-generaal van Jongerenwelzijn op de hoogte gebracht. Op basis van de inlichtingen en het onderzoek zal het jeugdparket de nodige acties ondernemen. Afhankelijk van de leeftijd van de minderjarige en de gegevens van het dossier zal een traject 'verontrustende situatie in het kader van de integrale jeugdhulp' worden opgestart, dan wel een traject als 'misdrijf omschreven feit'. Het is pas wanneer het jeugdparket een jeugdrechter vordert of het ondersteuningscentrum jeugdzorg inschakelt, dat de diensten van Jongerenwelzijn in actie kunnen treden om de minderjarige aanklappend op te volgen.

De opvolging en de regie binnen de lokale taskforce en de LIVC's zijn natuurlijk een cruciale factor in de persoonsgerichte aanpak. Na de detectie door het OCAD, is het belangrijk om via een grondig assessment een traject op maat uit te stippelen voor de minderjarige.

De doelgroep minderjarigen die mogelijk zal terugkeren uit IS-gebied is niet homogeen. Het gaat om erg jonge kinderen die daar geboren zijn, kinderen en jongeren van wie kan worden ingeschat dat ze in aanraking zijn gekomen met het gedachtegoed van IS zonder hier actief aan deel te nemen of minderjarige foreign terrorist fighters. Het is dus niet mogelijk om een eenduidige vorm van aanbod te voorzien. Er zal traject per traject worden gekeken welke hulpverlening de beste optie is.

Binnen Jongerenwelzijn wordt ook bekeken hoe een multifunctioneel assessment nog extra kan bijdragen tot een snel en passend traject op maat, bovenop het huidige assessment. Een regionale partnertafel met experts zoals een theologisch expert, OTA, de referentieconsulenten samen met het gezin en de minderjarige, wordt als een goede praktijk naar voren geschoven.

Afhankelijk van het assessment en het maatschappelijk onderzoek wordt in en buiten het brede jeugdhulplandschap gekeken welke hulpaanbieders het best geplaatst zijn om de nodige hulp te bieden. Het aanbod kan gecombineerd

worden tot een traject op maat van de minderjarige. We hanteren dezelfde principes als voor alle andere jeugdhulpvragen, en ook hetzelfde aanbod is beschikbaar. Dit aanbod versterken we vanuit de OTA's, de vzw De Touter, de expertise vanuit Solentra inzake trauma's van kinderen uit oorlogsgebieden en de samenwerking met de vzw Platform van Vlaamse Imams en Moslimdeskundigen.

Het draaiboek dat door het Agentschap Jongerenwelzijn hierover is uitgewerkt, staat in alle transparantie online op de site van het Agentschap Jongerenwelzijn. We kunnen hier door recente ontwikkelingen nog aan toevoegen dat bij zeer jonge kinderen ook de preventieve dienstverlening van Kind en Gezin betrokken wordt. Het is immers duidelijk dat voor zeer jonge kinderen ook de ruimere familiale context, bijvoorbeeld de grootouders, een rol kan spelen, mits er voldoende ondersteuning is.

3.4. Speerpunt 3: (geloofs)gemeenschappen erbij betrekken

Het derde speerpunt is de (geloofs)gemeenschappen betrekken en ingrijpen op de theologisch-ideologische argumenten en kwaliteitsstandaarden.

We gaan straks uitgebreid in op een belangrijk onderwerp dat doorheen de besprekingen in deze commissie aan bod kwam: hoe kunnen we ingrijpen op de processen die leiden tot gewelddadige radicalisering? Of om in onze terminologie te blijven: hoe kunnen we succesvolle disengagementstrajecten opzetten?

Dit vereist een integrale of multi-agency aanpak. Binnen zo'n aanpak moeten verschillende bouwstenen elkaar vinden. Een van die elementaire bouwstenen is het ingrijpen op theologisch-ideologische argumenten met een geloofwaardig en positief tegenverhaal.

We hebben voor de zomer in deze commissie gezegd dat we gestart zijn met een overeenkomst en een extra investering van 174.000 euro voor de samenwerking met de vzw Platform van Vlaamse Imams en Islamdeskundigen onder voorzitterschap van Khalid Benhaddou. Met dit project bieden wij een aanbod waarbij we vooral willen focussen op de terugdraaiende werkingsdynamiek voor vergevorderde radicaliseringsprocessen, vroegdetectie, vroeginterventie en terugval- en hervالpreventie.

De doelstellingen in de overeenkomst zijn helder. Door middel van een gespecialiseerde begeleiding moeten rigide denkpatronen en inzichten veranderen, moet negatief gedrag worden omgebogen en moeten sociale en probleemoplossende vaardigheden worden aangeleerd die gelinkt zijn aan de problematische geloofsbeleving. Door middel van een netwerk van experts wordt deze gespecialiseerde begeleiding ingezet op dossiers waarin sprake is van radicalisering die aangemeld worden door justitieassistenten voor meerderjarigen of door consultants binnen de jeugdhulp. Met dit project versterken we bijkomend een belangrijk element in die multi-agency approach, namelijk de expertise vanuit dat theologisch tegendiscours.

Naast de doelstellingen zijn in de overeenkomst met de vzw ook een aantal gezamenlijke kwaliteitsstandaarden vastgelegd. Dit brengt ons bij een belangrijk aspect van kwaliteitsborging van de actoren die een rol spelen in een multi-agency approach. Ook dit is hier in deze commissie al herhaaldelijk aan bod gekomen.

Voor de overige projecten werkt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin samen met bestaande, gekende organisaties zodat we ook de kwaliteitsborging kunnen verzekeren. Met andere woorden, de partners die we inschakelen zijn gevat door ofwel een kwaliteitskader vanuit hun erkenning, ofwel door een projectovereen-

komst waarbij bijzondere voorwaarden zijn opgenomen, bijvoorbeeld screening door de Veiligheid van de Staat enzovoort.

Verder willen we met het OCAD bekijken welke rol men kan spelen, bijvoorbeeld in het Vlaams platform met het oog op het ontwikkelen van kwaliteitsstandaarden. Hier ligt ook een belangrijke rol voor het lokale niveau omdat we vaststellen dat lokale partners betrokken worden of aanschuiven bij lokale trajecten. Het is van belang dat ook lokale besturen handvaten hebben voor een kwaliteitscheck.

Omdat dit een issue is en blijft, verwijs ik graag naar de overeenkomst die we hebben afgesloten en geef ik graag een aantal voorbeelden van wat we gezamenlijk hebben afgesproken: afstemmen met de opdrachtgever, dus de Vlaamse overheid, bij de inhoudelijke uitwerking van het gespecialiseerd programma; participeren aan overlegmomenten met de opdrachtgever; voorzien in onthaal en opleiding van de experts zowel met betrekking tot de eigen expertise als met betrekking tot het (gerechtelijk) kader waarin wordt gewerkt; zonder onderscheid opnemen van alle dossiers die door een justitieassistent of consulent zijn doorverwezen; schriftelijk motiveren van de weigering om een dossier op te nemen, en deze motivering onverwijld overmaken aan de justitieassistent of consulent; in voorkomend geval rekening houden met de gerechtelijke procedure zodat de betrokkene de straf of maatregel binnen de wettelijke uitvoeringstermijnen kan realiseren; contact opnemen, in geval van problemen bij de uitvoering, met de justitieassistent of consulent en minimaal de volgende zaken vermelden: de onmogelijkheid om tijdig een dossier op te starten, afwezigheden van de betrokkene die niet gerechtvaardigd zijn, de eenzijdige stopzetting door de betrokkene, de situaties die een ernstig risico inhouden voor de fysieke of psychische integriteit van derden (noodtoestand), in de mate van het mogelijke, een richtinggevend alternatief indien het gespecialiseerd programma niet geschikt lijkt voor de betrokkene.

Verder zijn we overeengekomen dat een schriftelijke rapportage met de nodige toelichtingen wordt bezorgd aan de justitieassistent of consulent zowel naar aanleiding van een vroegtijdige stopzetting als bij de afronding van de begeleiding, dat enkel wordt samengewerkt met experts voor wie een veiligheidsverificatie is gebeurd en met experts die inhoudelijk gescreend zijn door de initiatiefnemer en dat een geüpdatete lijst wordt bezorgd aan de opdrachtgever van de experts die worden ingezet in het project.

Dergelijke, goede gezamenlijke afspraken kunnen inspirerend zijn om samenwerkingen op te zetten met de diverse actoren op het terrein. We willen dit project volop de kans geven voor verdere ontwikkeling en doorgroei door dit continu te evalueren en bij te sturen samen met de vzw Platform van Vlaamse Imams en Moslimdeskundigen.

We zijn ons er van bewust dat u zult vragen naar andere gekende initiatieven zoals Ceapire en Deradiant. Onze diensten op het terrein melden dat ze hiermee in concrete situaties al lokaal samenwerken of samengewerkt hebben. We moeten dit zien in het licht van die multi-agency approach en een soort professioneel werkveld dat zich in Vlaanderen stilaan vormt inzake radicalisering en disengagement waarbij vanuit verschillende expertise ruimte is voor input. We willen echter eerst werken aan de piste die we nu uitgezet hebben. Gesprekken met initiatieven sluiten we nooit uit.

3.5. Speerpunt 4: disengagementtrajecten

Wat de disengagementtrajecten betreft, werd in de gevangenissen met het DG EPI de personsgerichte aanpak uitgewerkt in een draaiboek. In de bovenlokale werkgroep tussen het DG EPI en het Departement WVG, waaraan zowel het team

hulp- en dienstverlening in de gevangenis als de afdeling justitiehuisen deelneemt, wordt dit verder opgevolgd en geëvalueerd. We streven ernaar om in samenwerking met het gevangeniswezen een aanpak op maat uit te werken voor alle gedetineerden die door het gevangeniswezen gesignaleerd zijn omwille van een radicaliseringsproblematiek.

Het hoeft geen betoog dat de twee consultants die eind 2016 aangeworven zijn in het kader van de aanpak van radicalisering in de gevangenis, een uitermate belangrijke bijdrage hebben geleverd in het uittekenen van de persoonsgerichte aanpak in de gevangenissen, zowel beleidsmatig als in individuele begeleidingstrajecten. Dat hun aanpak loont, wordt door iedereen erkend.

Het was geen evidente keuze om vooral in te zetten op het bestaande reguliere aanbod en de competenties van de medewerkers te versterken, en waar nodig aan te vullen met bijzondere competenties zoals ideologische expertise. Het komt er nu op aan om deze expertise in het reguliere beleid te verduurzamen.

De consultants voor de aanpak van radicalisering in de gevangenissen hebben een drieledige opdracht. Enerzijds tekenen zij mee het beleid uit met betrekking tot de aanpak van radicalisering in de gevangenissen en daar is de afgelopen jaren heel wat geïnvesteerd, zowel in het opstellen van het draaiboek samen met het DG EPI, als binnen het beleidsdomein. Anderzijds ondersteunen zij als experts de beleidscoördinatoren en de individuele hulpverleners bij vragen rond radicalisering. Dit kan telefonisch, in het kader van individuele begeleiding, of via interviews, vormingen, ondersteuning rond preventief aanbod in de gevangenissen en cultuursensitief werken, en deelname aan beleidsteams in onder andere gevangenissen. Ook wordt het thema radicalisering verder uitgewerkt binnen de gemengde commissie waarin de consultants een actieve rol spelen ter ondersteuning van de leden. Het spreekt voor zich dat de multidisciplinaire vormingen en samenwerkingen belangrijke leermomenten zijn. Zo was er recent nog een vorming rond het beroepsgeheim.

De consultants werken ook individuele begeleidingstrajecten uit, supplementair aan en in een overleg met de trajectbegeleiding van het Justitieel Welzijnswerk en de andere hulp- en dienstverlening in de gevangenissen. Daarbij betrekken ze zoveel mogelijk de reguliere diensten in de gevangenis. Dat zijn de trajectbegeleiders van het Justitieel Welzijnswerk, de psychologen van het centrum geestelijke gezondheidszorg, de onderwijscoördinatoren, de VDAB en de islamconsultanten. Iedereen neemt aspecten van het traject op vanuit de eigen kracht en deskundigheid.

De centrale diensten van DG EPI, de Cel Extremisme en de centrale psychosociale dienst extremisme volgen de geradicaliseerde gedetineerden nauw op. Voor elke gedetineerde wegen ze via een casusoverleg af hoe ze het disengagementstraject vorm kunnen geven. Ze houden daarbij rekening met het detentietraject dat DG EPI bepaalt en met wie wat het best opneemt binnen dit traject. Volledig in lijn van de RAN-aanbevelingen vertrekken we immers vanuit een multi-agency approach.

Het is belangrijk om te benadrukken dat de hulp- en dienstverlening vertrekt vanuit de vrijwilligheid van de gedetineerden, wat niet wil zeggen dat de psychosociale dienst of de hulp- en dienstverlening niet aanklappend en motivationeel werken om alsnog een traject op te starten bij gebrek aan vrijwilligheid. De ambitie is om tegen het eind van dit jaar met het casusoverleg van start te gaan in alle gevangenissen waar gedetineerden verblijven die gesignaleerd werden vanwege hun radicaliseringsproblematiek.

De drie consultants zijn inmiddels actief in zeven gevangenissen en ze begeleiden zelf actueel 27 gedetineerden, waarvan drie na detentie. De consultants volgen de personen die ze in de gevangenis in begeleiding hadden nog een tijdje op na detentie, tot ze de begeleiding kunnen overdragen aan externe partners. Hierbij is er overleg met de justitieassistent, met externe partners en met de lokale integrale veiligheidscel.

In het kader van de begroting 2018 hebben we beslist nog twee extra consultants aan te werven, om de begeleiding van gedetineerden in het kader van deze thematiek op te nemen. Hiervoor krijgt CAW Oost-Vlaanderen, als referentie-CAW, een subsidie toegekend om de continuïteit van het initiatief te garanderen. Op 1 oktober 2018 ging al een eerste extra persoon aan de slag. De procedure voor een tweede aanwerving loopt. Zeer recent vernamen we echter dat een van de consultants vertrekt om een politiek mandaat op te nemen. Ook hier ondernamen we onmiddellijk actie en we hebben intussen een vacature gepubliceerd om een derde consultant aan te werven bij het CAW. Vanwege het specifieke profiel en het beperkte aanbod op de arbeidsmarkt bespreken we met het referentie-CAW bijkomende acties voor een snelle en actieve rekruteringspolitiek.

De keuze om deze begeleidingstrajecten in de werking van het CAW in te bedden, is de logische aanvulling op de begeleidingstaak die de trajectbegeleiders van het CAW Justitieel Welzijnswerk opnemen en waar het werk van de consultants zeer nauw op aansluit. Deze trajectbegeleiding heeft immers tot doel om personen naar diensten en voorzieningen te leiden in alle levensdomeinen, waaronder wonen, werk en vrije tijd.

De inbedding van de begeleidingsopdracht in een CAW zorgt er bovendien voor dat men deels kan terugvallen op de expertise van de reeds bestaande trajectbegeleiders, die ervaring hebben binnen het Justitieel Welzijnswerk en met het werken in een gevangeniscontext. De nauwe samenwerking tussen gespecialiseerde consultants en hulpverleners die inzetten op de begeleiding van gedetineerden is van belang voor een goede integrale begeleiding. We zien ook dat een klein begeleidingsteam van zeer gespecialiseerde profielen zeer kwetsbaar is, wat de continuïteit van de hulpverlening in gevaar kan brengen. Binnen een groter team kan men de continuïteit beter garanderen. Ten slotte scheppen we op deze manier de randvoorwaarden om alle medewerkers van het Justitieel Welzijnswerk alert te maken voor radicalisering, hen ermee te leren omgaan en hen de nodige competenties mee te geven voor deze opdracht.

In het meerjarenplan 2018-2020 van het Steunpunt Mens en Samenleving hebben we inzake radicalisering ook expliciet opdrachten opgenomen ter ondersteuning van praktijkwerkers. We beheren de themapagina radicalisering op Kennisplein.be en werken mee aan vormingsprogramma's en interviews voor praktijkwerkers in en buiten de gevangenis.

Met de werkwijze rond de persoonsgerichte aanpak sluiten we ons aan bij internationale goede praktijken. Voor vele overheden is de aanpak van de preventie van gewelddadige radicalisering en disengagement een continue zoektocht naar goede methodieken en daarom is wetenschappelijke onderbouw belangrijk. De aanpak van de consultants in de gevangenis zullen we daarom wetenschappelijk opvolgen, wat zal resulteren in een beschrijving van de methodieken, contextuele inbedding, visieontwikkeling en indicatoren. Dat zijn ontwikkelingen die ons toelaten om de werkzaamheid en procesresultaten in te schatten. Dit wetenschappelijk onderzoek zal begin 2019 rond zijn.

Daarnaast onderzoeken we via een innoverend project de herstelgerichte aanpak bij radicalisering, waarbij daders, slachtoffers, maar ook andere direct betrokkenen via dialooggroepen worden betrokken.

Dan komen we ten slotte tot de noodzaak van continuïteit in de integrale aanpak. We hebben eerder reeds verwezen naar de nieuwe gezamenlijke omzendbrief van de minister van Justitie en de minister van Buitenlandse Zaken in de opvolging van de foreign terrorist fighters, waarbij de regie voor de opvolging op het lokale niveau bij de LIVC's en de lokale taskforces ligt. Op het gebied van informatie-uitwisseling lopen er bij de federale overheid momenteel heel wat initiatieven, zoals de verdere operationalisering en uitbreiding van de databank Terrorist Fighters, de voorwaardendatabank, de ontwikkeling van het samenwerkingsakkoord voor de LIVC's, en de evaluatie van de omzendbrief Infoflux. Over dat laatste wordt binnen de Interministeriële Conferentie Justitiehuisen overlegd.

Het is de lokale overheid, met de LIVC's, die een disengagementtraject regisseert. Deze integrale, persoonsgerichte aanpak wordt lokaal vertaald in een multi-agency benadering met een samenwerking tussen politie, lokale overheden, hulpverlening, gezondheidszorg, het beleidsdomein Werk, de vrijetijdsbesteding, de lokale gemeenschap en justitie. Internationaal wordt dit als een goede praktijk naar voren geschoven. De lokale partners moeten uitvoering geven aan die aanpak door middel van een goede kennis van de sociale kaart en de uitwerking van een ketenaanpak die op basis van concrete samenwerkingsafspraken toelaat aanklampend te werken. Ik verwijs naar wat minister Homans heeft verklaard over de ondersteuning van de lokale besturen.

Een goede regionale afstemming tussen de partners is belangrijk. De werkgroep rond radicalisering van de VVSG speelt hierin een trekkende rol. Er is een nauwe afstemming.

Het strafrechtelijk traject en de opvolging van personen die gekend staan voor gewelddadig radicalisme, ongeacht of ze zijn veroordeeld of van terroristische misdrijven worden verdacht, moet deel uitmaken van het disengagementtraject. De afstemming tussen de bestuurlijke opvolging, de opvolging door de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en de strafrechtelijke opvolging moet worden verzekerd, zowel op het niveau van de lokale taskforces, waarvan naast de inlichtingen- en veiligheidsdiensten ook het parket deel uitmaakt, als op het niveau van de LIVC's, waaraan de justitieassistenten en de consultants deelnemen.

Wat de justitieassistenten betreft, geldt dit uiteraard steeds binnen het mandaat dat hen is gegeven. Momenteel worden ongeveer twintig terrorismedossiers actief opgevolgd. De begeleiding is maatwerk en het mandaat moet dan ook zeer functioneel worden vormgegeven. Meestal gaat het om de klassieke voorwaarden, zoals het afmaken van een opleiding, het contact houden, de psychologische begeleiding of het zoeken van werk. Andere voorwaarden passen specifiek in het disengagement, zoals de moskeebezoeken, zich niet naar het buitenland begeven, zich niet op sociale media begeven enzovoorts. De permanente werkgroep van het College van procureurs-generaal en de gemeenschappen heeft gewerkt aan een omzendbrief over werkbare voorwaarden in verband met terrorismedossiers. Deze omzendbrief is inmiddels naar het werkveld verspreid.

Zoals reeds is vermeld, is de verzekering van de continuïteit in de disengagementtrajecten een belangrijke opdracht. In het draaiboek dat de samenwerking in de gevangnissen vormgeeft, is voorzien in een expliciete rol voor de justitieassistenten in de overgang tussen wat in en buiten de gevangenis gebeurt, in de formulering van werkbare voorwaarden, in het leggen van contacten met

lokale partners, zoals de LIVC's, en in het informeren van de psychosociale diensten door middel van een maatschappelijke enquête.

De justitieassistenten en de lokale actoren geven samen vorm aan de begeleidingsvoorwaarden. Zo werken de lokale justitiehuisen steeds samen met de politie, de LIVC's, diverse stadsdiensten, diensten voor thuisbegeleiding, theologen, deradicaliseringsambtenaren enzovoort. Het doel is te voorzien in de nodige ondersteuning en omkadering om de betrokkene opnieuw aansluiting bij zijn lokale leefomgeving te laten vinden en om het risico op recidive of verdere radicalisering tegen te gaan.

Binnen het centraal bestuur van de afdeling Justitiehuisen is een team opgericht dat de verschillende taken opneemt die met de radicaliseringsproblematiek samenhangen. Deze experts, die overkoepelend optreden, nemen verder ook deel aan internationale fora. Sinds begin 2018 volgen een aantal justitieassistenten en een medewerker van het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht een doorgedreven opleiding inzake cultuursensitiviteit, radicalisering en polarisering, identiteitsontwikkeling bij jongeren en dan specifiek bij moslimjongeren, risicotaxatie bij gewelddadig extremisme en interculturele communicatie en gesprekstechnieken. Deze experts zullen hun collega's bijstaan in verband met individuele dossiers.

4. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

Ward Kennes: Bij het begin van het zittingsjaar hebben we vergaderd naar aanleiding van de onthullingen over Schild en Vrienden, ook een zorgwekkende vorm van radicalisering die zich momenteel voordoet, maar voor het overige hebben we enkel deze zesmaandelijksse rapportering. De materie blijft belangrijk genoeg om hier iets langer bij stil te staan.

Een punt dat we naar aanleiding van de vorige rapporteringen hebben aangekaart, is de vraag naar een stevige omgevingsanalyse en een actueel beeld van de situatie. Als we het over de rapporteringen hebben, komt dat systematisch terug in onze openingszinnen. Ook deze keer hebben we dit tevergeefs gezocht.

Vorige keer, in juni 2018, heeft de coördinerende minister hier een antwoord op gegeven. De coördinerende minister zei toen: "De omgevingsanalyse staat wel in het actieplan, weliswaar beperkt, en het OCAD, dat al meerdere keren in de commissie te gast was, beschikt natuurlijk over alle cijfers om de omgevingsanalyse te maken. Uiteraard mogen niet alle cijfers opgenomen worden in publieke documenten.". Dat is wel logisch, maar dat vonden wij onvoldoende als antwoord. Wij zouden hier ook graag zo een analyse hebben. Dat moeten geen uitgebreide rapporten zijn maar toch wel een schets van de evolutie na een half jaar: wat er gebeurt, nieuwe fenomenen enzovoort.

Er zijn heel goede voorbeelden. In Nederland maakt men periodiek het dreigingsbeeld op. Dat vindt men terug op de webstek van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid. In september 2018 hebben ze een heel goede rapportering gedaan over de jihadistische bewegingen in Nederland, de internationale context, de invloed van het salafisme, de opgang van links- en rechts-extremisme. Zoiets hoort ook thuis in het kader van onze zesmaandelijksse rapportering. De vraag blijft telkens terugkomen. We zullen daar ook in de toekomst op blijven hameren.

Er wordt verwezen naar wat er elders gebeurt buiten de rapportering door de Vlaamse Regering. Dat is heel relevant. Zo is er het jaarrapport van de Veiligheid van de Staat. Daar is al naar verwezen in verband met de problematiek van de

radicalisering in de gevangenissen en het huisonderwijs. Er wordt verwezen naar een offensief op het onderwijs ingezet door een internationaal salafistisch netwerk. De minister heeft nog geen vragen gekregen van de Veiligheid van de Staat om dat specifiek te gaan monitoren en inspecties te doen. Ik begrijp dat de verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de Veiligheid van de Staat. Maar nu deze informatie toch wel open en bloot op de tafel ligt, ga ik ervan uit dat de onderwijsinspectie niet blijft wachten tot de Veiligheid van de Staat dit effectief komt vragen.

Het rapport merkt terecht op dat de jihadistische dreiging kleiner is op dit moment, maar zeker niet voorbij; dat er geen massale terugkeer is van FTF's; dat de lone wolves nog altijd een gevaar vormen; dat er een nieuwe invulling wordt gegeven aan extreemrechts radicalisme. Dat laatste is verschoven richting anti-islam- en anti-asielactivisme. Dat zijn de nieuwe gezichten geworden van deze strekking.

Er wordt gevraagd om kordaat op te treden tegen salafistisch huisonderwijs. Ik denk dat de minister dat niet zal tegenspreken en daarover af en toe overleg zal plegen met de inspectie.

We zitten aan het eind van een regeerperiode. Misschien komt er nog één rapportering na deze, voor de verkiezingen. Het wordt stilaan tijd dat onze commissie terugblijkt. Er is een wetenschappelijke evaluatie bezig door het Vlaams Vredesinstituut en de betrokken administratie houdt zich bezig met de evaluatie van het actieplan. Dat zal belangrijk zijn om met het oog op een volgende regeerperiode de juiste keuzes te maken. Wat heeft gewerkt? Wat mag niet stilvallen? Wat moet worden bijgestuurd? Waar hebben we successen geboekt? Zijn er misschien nieuwe risico's en gevaren opgedoken?

Ik hoop dat die evaluatie er tijdig komt zodat men daar in de volgende bestuursperiode gebruik van kan maken. Ik wil daarbij vragen om de Europese expertise niet uit het oog te verliezen.

Er is veel gewerkt met projecten. Een aantal ervan is jaarlijks vernieuwd, een aantal ervan loopt nu af. Er is in dat landschap heel wat onduidelijkheid en onzekerheid. Sommigen maken zich zorgen dat dit kan stilvallen in 2019. Dat zou jammer zijn aangezien er continuïteit moet zijn in het beleid. We mogen geen gaten laten vallen. Dat is een zorg van mijn fractie.

Sinds de resolutie van het Vlaams Parlement (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 366/3) en het eerste actieplan van de Vlaamse Regering is er een stevig beleid ontwikkeld. Vlaanderen heeft hiermee zelfs een voorbeeldfunctie voor veel plaatsen in Europa. Er is stevig ingezet vanuit verschillende departementen. Het is een geslaagd beleid. Ik verwijs naar een aantal zaken die voor ons belangrijk waren: de ketenaanpak, de LIVC's en de lokale besturen, gebruikmaken van de bestaande voorzieningen, geen nieuwe zaken gaan oprichten binnen Onderwijs, Welzijn en bij de lokale besturen, ondersteuning van gezinnen en de moeders, de Huizen van het Kind en de dialoog tussen de geloofsgemeenschappen.

Een aantal domeinen is de afgelopen tijd en ook nu weer te weinig uit de verf gekomen. Ik denk aan de beleidsdomeinen Sport en Werk. Daar worden zeer algemene zaken geformuleerd. Het is niet de eerste keer dat we dat opmerken, dus ik kan me inbeelden dat de laatste rapportering zal worden aangegrepen om ook op die punten wat concreter en dieper in te gaan.

Wat ik ook niet heb teruggevonden is het element van de erkenning van de moskeeën. Dat staat nochtans in de resolutie van het parlement. Ik weet dat er daar een onderzoek loopt en dat de minister daar voor het einde van de

bestuursperiode nog iets over zal melden. Ik stel gewoon vast dat het vandaag ontbreekt.

Inzake het huisonderwijs zegt de minister dat er het belang is van de burgerschapscompetenties, dat er mensen getraind zijn in signaalherkenning, en dat er heel wat kwaliteitsvoorwaarden zijn. Ik geloof wel dat er veel in stelling is gebracht, maar dat de zorg die in het rapport van de Veiligheid van de Staat zit, ter harte moet worden genomen.

Dank voor de rapportering over het Netwerk Islamexperten met Khalid Benhaddou. Er wordt inderdaad veel gebruik van gemaakt, wat wijst op een nood. Dat was een schot in de roos in deze legislatuur. Dit onderdeel van het beleid werd echt wel opgepikt door de doelgroep en het werkveld.

Het is goed dat nu ook die contactgegevens in de omzendbrief PLP 41 over aanspreekpunten enzovoort up-to-date worden gehouden. Het heeft heel lang geduurd voor dit met de federale overheid en de politie tot een goed einde kon worden gebracht, maar nu is het gebeurd en nu moet het natuurlijk up-to-date worden gehouden. Ook dat is dus een stap vooruit tegenover de vorige rapporteringen die hier werden besproken. In de Brusselse politiezones is er heel wat kunnen gebeuren in samenwerking met de onderwijsadministratie. Vanzelfsprekend was dat niet, maar ik ben blij dat het ook daar is kunnen gebeuren.

In actie 5.7 gaat het om het lanceren van een oproep om projecten te ondersteunen die inzetten op polarisatiemanagement, en bij uitbreiding weerbaarheidstraining, herstelgericht werken en omgaan met conflicten. In het najaar van 2018 werd er in het online platform KlasCement een oproep gelanceerd voor leerkrachten om specifiek lesmateriaal binnen te sturen in het kader van polarisering, radicalisering en extreemrechts. Dat is verstuurd naar 67.000 mensen. Is er al zicht op hoe daarop wordt gereageerd en hoe het materiaal daar nu binnenkomt?

We weten dat er een intentieverklaring van onderwijsverstrekkers en erkende instanties is geweest. De positieve dynamiek die daaruit is voortgekomen, mag in de verf worden gezet. Dat is iets wat wij helemaal onderschrijven. Ook de contacten met het Executief van de Moslims van België hebben een aantal zaken in beweging gezet.

Wat de problematiek van de gevangenen betreft, heeft minister Vandeurzen aangegeven dat het niet evident is om de verdubbeling van twee naar vier consulenten te realiseren. Als er nog eentje vertrekt, wordt het natuurlijk moeilijk. In de krant hebben we gelezen dat de directeur van de gevangenis van Hasselt de moeilijkheid erkent, maar dat hij ook wel heel tevreden is over het werk dat nu wordt geleverd. Dat is een heel belangrijke zaak, evenals het multiplicatoreffect waardoor andere mensen worden ondersteund die zo verder een beroep kunnen doen op de expertise. Het gaat niet alleen om twee mensen, ook het multiplicatoreffect speelt mee. De zorg blijft wel dat de gevangenis een van de plekken van radicalisering blijkt, niet alleen in ons land maar ook in buurlanden. In die zin wil ik u vragen om de zoektocht naar bijkomende consulenten niet los te laten.

In verband met de algemene coördinatie gaat het op bladzijde 3 over concrete dossiers die zijn besproken op het federale niveau en in de interministeriële comités. Kan er toelichting worden gegeven over welke dossiers werden aangekaart?

Op bladzijde 4 lezen we onder actie 1.4 dat er een nieuwe centrale portaalwebsite komt rond radicalisering en polarisering. Hoe verhoudt die zich tot de portaal-site en de helpdeskfunctie van de VVSG? Gebeurt dat naast elkaar of worden die in elkaar geschoven? Ik zou willen voorkomen dat er te veel naast elkaar wordt gewerkt. Tot nu toe is er over verschillende domeinen en actoren heen vooral gekozen voor synergie. Dat zou ik aanhouden.

Bij de voorstelling van het geactualiseerde actieplan in juni 2017 ging er heel veel aandacht naar polarisering. Die aandacht, die er in de loop van de jaren in onze rapporteringen is bijgekomen en nog werd versterkt, is terecht.

Actie 4.6 is in uitvoering, maar het heeft een tijdje geduurd. Dat gaat over de projectoproep rond het opbouwen van de capaciteit van lokale besturen om actief een gedeeld burgerschap bij derdelanders te bevorderen. Midden oktober is daarover een eerste keer bijeengekomen. Er zou een stand van zaken worden gegeven en er zouden actieplannen worden goedgekeurd. Is het mogelijk om ook daarover deze voormiddag verder uit te weiden?

Ik heb nog een vraag over het tegendiscours, een heel moeilijk punt. Dat moet maatschappelijk goed ingebed zijn en op een geloofwaardige manier worden verspreid. Op bladzijde 114 staat dat er een projectoproep was om maatschappelijke tegengeluiden te mobiliseren. Die oproep werd bijna anderhalf jaar geleden gelanceerd. Men kon er tot eind september aanvragen voor indienen. Er zijn 29 aanvragen binnengekomen, 11 projecten werden effectief geselecteerd en die lopen gedurende twee jaar. Nu zijn we meer dan een jaar verder. Wat is de stand van zaken? Komen er nieuwe kansen? Worden daar nieuwe zaken ontdekt? Stoot men op de klassieke moeilijkheden om een tegendiscours te ontwikkelen of heeft men via de Europese vergelijkende studies stappen vooruit kunnen zetten? Op dat punt is er nog een heel parcours af te leggen.

Samengevat, Vlaanderen heeft op dit vlak heel wat bereikt. Ik heb nu nog een aantal vragen gesteld, maar ik hoop vooral dat de evaluaties tijdig klaar zullen zijn om in de volgende bestuursperiode een goed beleidsplan te kunnen voortzetten. Ik hoop dat de regering en het parlement dat samen van nabij zullen blijven opvolgen.

Nadia Sminate: Collega Kennes, u hebt een vraag gesteld over het rapport dat het Vredesinstituut aan het uitwerken is. Daar gaan we het straks in de regeling der werkzaamheden over hebben, want er is gevraagd de bespreking even uit te stellen.

Yasmine Kherbache: Ik neem met gemengde gevoelens deel aan de bespreking van vandaag. Wie dit rapport leest, ziet dat er enorm veel is gebeurd. Verscheidene maatschappelijke actoren hebben hun verantwoordelijkheid opgenomen om in het kader van de aanpak van radicalisering en polarisering in de samenleving een verbindende rol te spelen. Het spijt me te moeten zeggen dat een van de maatschappelijke actoren, met name de politici zelf, daarin grandioos is mislukt. Ik betreur dat enorm want ik vind dat onze samenleving beter verdient.

Ik kom op het actieplan zelf. Kennelijk is dit de voorlaatste rapportering. Er komt er nog een volgend jaar. Het is belangrijk om structurele conclusies te trekken uit de initiatieven. Als je alle acties op een rijtje zet, is het duidelijk dat er heel veel projecten zijn en heel veel middelen die worden versnipperd over die projecten. Dat lijkt mij de zwakte van de aanpak: de versnippering van de aanpak en de versnippering van de middelen. Daarmee zeg ik niet dat de projecten an sich niet waardevol zijn. Maar ik vind het wel belangrijk om in de laatste rapportering structurele conclusies te trekken uit alle initiatieven. De nood op het terrein is

zeer groot. We kunnen ons echt geen versnippering van middelen en energie permitteren.

Uit de acties over de verschillende domeinen heen trek ik ook een positieve conclusie. Het bewustzijn dat de aanpak van radicalisering een zeer complex gegeven is, is ontzettend toegenomen, zowel hier in deze commissie, bij de collega's, als op het terrein. Kijk naar de eerste vergadering. De statements waren toen nogal simplistisch. Met de collega's hebben we, tijdens de werkbezoeken maar ook in de discussies in deze commissie, de simplismen meer en meer achter ons gelaten. Dat vind ik positief. Moeilijke analyses worden nu openlijk bediscussieerd. De analyse van het probleem wordt niet herleid tot eenvoudige ideologische statements. Ik hoop dat we op die lijn kunnen voortwerken want dit is voor mijn partij een zeer belangrijk thema.

Ook positief is dat iedereen bij de aanpak van radicalisering het belang van de lokale besturen erkent. Alle actoren – de federale, de justitiële, de Veiligheid van de Staat en de actoren in Vlaanderen – erkennen dat Vlaanderen, gezien zijn bevoegdheden, een cruciale preventieve bevoegdheid heeft. Als wij een veiligheidscultuur willen opbouwen, zullen we dat niet kunnen doen slagen zonder een zeer sterk preventief beleid. Daarover is, denk ik, iedereen het eens.

Op basis van de gevoerde discussies, de rapporten die we hebben gelezen en de alarmsignalen die we hebben mogen noteren, zie ik in deze rapportering onvoldoende vooruitgang. Het punt van de versterking van de lokale besturen beoordeel ik negatief. Dat is onvoldoende. Niet alleen structureel, maar manifest onvoldoende. Ook de problematiek in de gevangenissen beoordeel ik negatief. Ze zijn een broeihaard van radicalisering. We hebben het al zo vaak gezegd: het kan toch niet de bedoeling zijn dat je gevaarlijker uit de gevangenis komt dan dat je er intreedt. We vinden dat het beleid onvoldoende daadkracht aan de dag legt bij het aanpakken van dat probleem.

Ik heb enkele punctuele vragen, heel specifiek over deze manco's. Minister, u gaf aan, met betrekking tot de negen gemeenten die als lokaal bestuur een subsidie ontvangen, dat u erover nadenkt om deze subsidies structureel in te bedden. Ik betreur het dat dit nu nog niet is beslist omdat er intussen op lokaal niveau mensen worden ontslagen omdat ze geen zekerheid hebben. Ik vind dat onbegrijpelijk. Ik hoop dat er hierin snel duidelijkheid komt. We vragen dit al jaren. Het wordt al jaren in de aanbevelingen geformuleerd. Ook in de conclusies van de federale commissie wordt heel uitdrukkelijk gepleit voor een structurele financiële ondersteuning van de lokale besturen in de aanpak van radicalisering omdat men zegt dat daar de strijd wordt gewonnen of verloren.

Collega Kennes kaartte al aan dat we in de resolutie die we in deze commissie hebben uitgewerkt, over de grenzen tussen meerderheid en oppositie heen, heel sterk het belang onderstrepen van de moskeeën, vooral de erkende moskeeën. Minister, u zei dat u de erkenningsprocedure zou doorlichten en dat er een onderzoek zou worden opgeleverd tegen 31 oktober 2018. Wat is de stand van zaken? Wat zijn de volgende stappen? Wanneer krijgen we hierover klaarheid?

Zoals u terecht aanstipte, is een erkende moskee beter dan een niet-erkende. Er zijn heel veel constructieve maatschappelijke actoren, waaronder ook moskeeën, die willen meewerken aan de aanpak van radicalisering en die mee het oprukkende salafisme willen helpen indijken. We mogen die niet aan de kant laten staan. Ook daar moet voor het einde van de legislatuur duidelijkheid en vooruitgang geboekt worden.

Een derde en laatste vraag aan minister Homans betreft de aanpak van de ideologische radicalisering. We hebben naar aanleiding van de Pano-reportage

over Schild en Vrienden het OCAD gehoord in deze commissie. Er werd toen gezegd dat het om een groeiend probleem gaat en dat de radicalisering ter rechter- en ter linkerzijde verontrustend is. Het OCAD gaf te kennen dat men op het rechts-radicalisme zou doorwerken en er verder onderzoek naar zou voeren. We hebben toen ook gevraagd om daaromtrent hoorzittingen te organiseren, maar dat is meer iets voor in de regeling van de werkzaamheden. Minister, zijn er, buiten de focus op de religieuze radicalisering en het religieuze extremisme, ook op het vlak van ideologische radicalisering initiatieven genomen?

Minister Vandeurzen, zoals ik daarnet zei, ben ik echt ontgoocheld over de aanpak van de radicaliseringsproblematiek in de gevangenissen. Ik ontken niet dat dat een moeilijk probleem is, maar ik denk toch dat er een algemeen draagvlak is om doorbraken op dat vlak te realiseren. De twee radicaliseringsconsultanten zouden verdubbeld worden naar vier, maar dat was eigenlijk al een minimum minimorum. Het werk van die personen wordt positief geëvalueerd. Dat zijn althans de echo's die ik opvang. Maar het feit dat men nu opnieuw moet zoeken naar versterking en dat men nu naar drie gaat op 1 januari, is verontrustend. Ik hoop dat er in de komende weken een versnelling kan gebeuren, want dit is geen positieve evolutie. Ik vind het ook raar dat men het koppelt aan het CAW. Men geeft aan dat dat minder interessant is qua statuut. Gezien hetgeen men verwacht van die personen, is het niet onbelangrijk dat men hen een duidelijk werkingskader geeft.

U hebt ook aangegeven dat het belangrijk is om de aanpak van deradicalisering en disengagement in te bedden in het reguliere aanbod. Ik hamer al zo lang op een versterking van de psychosociale begeleiding van gedetineerden in de gevangenissen. Er zijn 19 vte's voor de gevangenispopulatie zoals we die vandaag kennen: 6000 gedetineerden, waarvan de helft te kennen geeft dat ze nood hebben aan psychologische zorg. Dan volstaat het niet om te zeggen dat je niet alleen verantwoordelijk bent. Het klopt dat het verschil ook op het federale niveau kan worden gemaakt, maar dat is geen reden om in Vlaanderen zo weinig te doen. Wij hebben in de voorgaande discussie al gepleit voor een versterking van 19 naar 60 vte's. Dat betekent, althans volgens de budgettaire informatie die wij hebben, dat het budget dan van 1,3 miljoen naar 3 miljoen euro gaat. Dat is niet onoverkomelijk. We hebben toen ook al aangegeven dat er onderbenuttingen waren in al die projectsubsidies. Verzamel die dan! Zorg voor een pooling van middelen, zodat je in de gevangenis veel beter kunt optreden en intensiever begeleiden. Alle experts geven immers aan dat er daar een groot probleem is. Is er bereidheid om, ook wat de psychologen betreft, een forse verhoging van de capaciteit te realiseren?

Mijn derde vraag is een informatieve vraag, omdat dit niet vermeld wordt in het rapport. Er zijn geradicaliseerden die de gevangenis hebben verlaten en intussen weer binnen zitten. Hebt u er zicht op over hoeveel personen dat gaat? En hoe wordt daarmee omgegaan? Het gaat om een van de knelpunten, want draaideurcriminelen zijn extra kwetsbaar voor radicalisering. We blijven worstelen met de geradicaliseerde draaideurcriminelen, wat bijzonder verontrustend is.

Kunt u ons informatie verschaffen over het onderzoek naar de effectiviteit van de disengagementstrategieën? Welke aanbevelingen komen er uit dat onderzoek? We hebben een zeer interessant werkbezoek gehad bij Ceapire. Zij gaven te kennen dat ze moeten werken in een 'markt' die compleet vrij is. U hebt aangegeven dat u kwaliteitsstandaarden oplegt. Ik heb begrepen dat het dan procedurele uitvoeringsstandaarden zijn: ze moeten werken volgens de regels van de kunst, ze moeten rapporteren, er moet transparantie zijn en dies meer. Dat is het minimum minimorum. U zegt ook dat er een inhoudelijke screening is van de medewerkers. Kunt u mij aangeven welke criteria men hanteert voor de

inhoudelijke screening van medewerkers die worden ingezet in het kader van disengagement en deradicalisering?

Om af te sluiten heb ik nog een vraag aan minister Crevits. Ik moet zeggen dat ik elke keer heel positief ben over wat er in Onderwijs gebeurt. Iedereen is ook lovend over de rol die Khalid Benhaddou hierin speelt.

Ik ben ook in die zin weer positief als ik zie met wat voor een gigantische opdracht Onderwijs opgezet is in de context van radicalisering. Zij ontvangen de eerste verontrustende signalen en moeten daarmee in een opvoedkundige context omgaan. We hebben op het werkbezoek aan Ceapire ook nog eens kunnen vernemen hoe moeilijk dat is. Ik zou willen benadrukken dat we verder moeten gaan in het versterken van de leerkrachten, het versterken van inzichten en het aanreiken van handvaten.

Ik heb nog een algemene bedenking: ik vind het zeer goed dat burgerschap opgenomen is in de eindtermen. Minister, ik hoop dat u bij het invullen van de thematiek van burgerschap vanuit Onderwijs de lead kan houden. Want nu bestaat er een versnippering aan projecten over burgerschap. Men is er op verschillende beleidsdomeinen mee bezig, maar ik heb het gevoel dat men de krachtlijnen van wat wij vooropstellen niet meer ziet. Wat zijn de waarden, de verwachtingen op dat vlak? Ik reken op de minister om daar een klare lijn in aan te houden.

Kathleen Krekels: Mijn vragen zijn vooral aan onderwijs gelinkt, dat zal u niet verbazen. Actie 3.3 gaat over de actuele deelname aan de ET 2020-werkgroep, ter opvolging van de Paris Declaration. Het mandaat van die werkgroep is eind juni 2018 afgerond. Er is ook een engagement om een opvolging van die werkgroep te maken, waarin wij ook opnieuw voor een vertegenwoordiging zouden willen zorgen. De vraag is of er fundamentele wijzigingen zullen zijn in die werkgroep? In welke mate zullen goede praktijken worden verdergezet, en welke zaken zullen anders worden aangepakt?

In verband met actie 5.4 hebt u het netwerk van islamexperten uitgebreid toegelicht, dus ik ga daar niet verder op ingaan. We hadden ook opgemerkt dat de cijfers dit jaar inderdaad met een derde waren gedaald. We waren een beetje bang dat dat te wijten zou zijn aan de afname van het dreigingsniveau, en dat men minder alert zou zijn. Dus ik ben eigenlijk blij dat het mogelijks te wijten is aan de nieuwe manier van tellen. Die bezorgdheid is dus weggenomen. Maar de vraag is: hoe ziet u de verdere toekomst van het netwerk, en de inzet van de middelen die daaraan gekoppeld zijn?

Ik wil een link maken naar het werkbezoek met Ceapire op 30 november 2018. Dat was een heel interessant, gedreven en enthousiast werkbezoek. Minister, ik weet niet in welke mate u al contact hebt gehad met deze organisatie? Minister Homans en minister Vandeuren hebben er al mee samengewerkt. Maar ik denk – ook in het kader van de actiepunten 2.4 en 2.5 inzake levensbeschouwing – dat het een aanrader is om ook eens met deze mensen aan tafel te zitten. Ik wil u gerust een keer meenemen, ik ben er ondertussen al een paar keer geweest. Zij werken op vrijwillige basis ook met de heer Benhaddou samen. De mensen daar werken vrijwillig met hem samen, dus dat werkt allemaal wel. Het zou een heel interessant gegeven zijn om ook eens bij die vereniging op bezoek te gaan in het kader van levensbeschouwing, burgerschap en dergelijke meer.

Minister Vandeuren, het ging daarnet over de consultants voor het gevangeniswezen en de moeilijkheid om daar mensen voor te vinden. Zij hadden ook een bepaalde visie, een bepaald idee over waarom dat zo moeilijk was. Dus ik denk dat het adviesmatig misschien interessant zou kunnen zijn om met hen contact

op te nemen. Zij hebben misschien positieve ideeën om het aantrekkelijker of gemakkelijker te maken om zulke consultants aan te trekken.

Rond actiepunt 5.6 en 5.7 had ik de vraag welke knelpunten er uit die projecten zijn gebleken, en of de methodieken die daaruit gegroeid zijn ook ingang zullen vinden in andere scholen in Vlaanderen. Er zijn verschillende scholen op ingeschreven, maar het is misschien wel interessant om te zien hoe zich dat in Vlaanderen verder kan ontwikkelen.

Ook actie 13.3 en het bereiken van de doelgroep ouders is voor ons belangrijk. Eind dit jaar zal er een ontwerpbeheersovereenkomst opgesteld worden tussen het onderwijs en de ouderkoepelverenigingen. De vraag is: hoe gaan we die overeenkomst evalueren, wat gaat de minister daarmee doen? Gaat u daar acties ondernemen? Wij vinden het belangrijk dat ouders betrokken worden bij de schoolcarrière van hun kinderen. Ouders van allochtone afkomst moeten daarbij vaak nog een drempel overschrijden. Zij zijn minder vaak tot participatie aan te moedigen. Daarom roepen we u op om in de mate van het mogelijke hierin initiatieven te nemen.

Ik heb nog een paar vragen over acties die gelinkt zijn aan Onderwijs, maar die zich niet volledig binnen dat beleidsdomein situeren. Zo is er actie 3.1 'Versterking van betrokkenheid bij initiatieven van de Europese Commissie'. Op 4 juli is er een meeting geweest rond radicalisering bij jonge kinderen. Wat waren daar de voornaamste conclusies?

In het kader van actie 5.8 'Bieden van ondersteuning in het kader van traumabegeleiding' is er een stuurgroep met CLB-medewerkers, leerkrachten en leerlingen. Wat waren de conclusies van die stuurgroep? Welke evoluties zitten in de beleidsvragen voor de traumapsychologen? Hoe vaak wordt er een beroep gedaan op hun expertise?

Jo De Ro: Voor mijn eerste vraag verwijs ik naar de gedachtewisseling van 13 september 2018 met het OCAD en de Veiligheid van de Staat. Enkel minister Crevits is ingegaan op de link tussen radicalisering en polarisering. Maar mij is toch bijgebleven dat er een periode is vóór de Pano-reportage en een periode erna. Die federale diensten vertelden dat ze sinds de reportage zelf meer manschappen inzetten voor het opvolgen van andere vormen van radicalisering, voornamelijk om te vermijden dat er ook in die kringen een radicalisering richting gewelddadig optreden zou zijn. Van meerdere LIVC's begreep ik dat dat ook op het lokaal terrein sterker wordt opgevolgd. Van diezelfde LIVC's vernam ik dat een aantal dossiers verontrustend kunnen worden genoemd.

Ministers, hoe staat dat op de radar van jullie diensten? Wordt de thematiek breder bekeken? Jongeren kunnen vatbaar zijn voor het religieuze radicalisme, maar ook voor de vormen van radicalisering waarover we het op 13 september hadden. We moeten vermijden dat er conflicten ontstaan. Utøya ligt dan wel in Noorwegen, maar dat wil niet zeggen dat wij voor eeuwig en altijd gespaard zullen blijven van personen die zich op dergelijke radicale theorieën beroepen. Drie of vier jaar geleden dachten we misschien ook dat er in België geen aanslagen zouden worden gepleegd.

We moeten in de regeling van de werkzaamheden straks goed bekijken wat we in de komende weken en maanden zullen ondernemen rond dat thema. Ministers, staat die thematiek al dan niet op de radar van de Vlaamse Regering?

Minister Crevits, u bent ingegaan op het nieuwste rapport van de Veiligheid van de Staat over huisonderwijs. Ik vat samen. U zegt dat er dringende controles zijn uitgevoerd tijdens de schooljaren 2016-2017 en 2017-2018, niet op vraag van de

Veiligheid van de Staat, maar naar aanleiding van andere signalen. Twee inspecteurs zijn actief rond dat huisonderwijs en hebben de CoPPRa-opleiding gevolgd. Maar hebben die mensen daar voldoende tijd voor? Zijn er voldoende inspecteurs om proactief te werken? Ik begrijp dat u op 11 maart hebt samengezeten met de Veiligheid van de Staat en dat er toen afspraken zijn gemaakt om tot een andere aanpak te komen. Moeten we daar een tandje bijsteken? Of hebben die mensen voldoende de tijd om proactief te werken en op vraag van lokale besturen, ouders en scholen, controles te doen?

Tot het schooljaar 2012-2013 konden mensen die huisonderwijs inrichtten zelf aangeven wat de motivatie was voor dat huisonderwijs. In het schooljaar 2012-2013 werd dat door uw voorganger afgeschaft. Maar ons lijkt het toch niet onzinnig om de motivatie om te kiezen voor huisonderwijs als verplicht in te vullen item terug op te nemen in het aanvraagformulier. Dat staat de grondwettelijke vrijheid niet in de weg. Het zou kunnen helpen om in kaart te brengen vanuit welke overtuiging mensen huisonderwijs inrichten. Sommigen zullen eerlijk genoeg zijn om dingen te zeggen die verontrustend zijn. Bij anderen zullen we misschien de indruk krijgen dat we proactief te werk moeten gaan. Het klopt dat jonge mensen die huisonderwijs kregen voor de leeftijd van 13 jaar naar de Centrale Examencommissie moeten trekken om daar het bewijs te leveren dat ze de eindtermen basisonderwijs voldoende onder de knie hebben. Maar dat betekent dat die kinderen toch twaalf à dertien jaar aan enige vorm van sociale interactie en sociale controle ontsnappen. Dat lijkt me een cruciale periode waarin we als overheid weinig zicht hebben op wat er in het leven van die jonge mensen gebeurt. We kunnen die jonge mensen daar moeilijk op aanspreken, maar moeten daarvoor de ouders in beeld brengen.

Mij interesseert het ook in welke mate de LIVC's op de hoogte zijn van het huisonderwijs. De minister vermeldde percentages van huisonderwijs waar mogelijk vragen bij gesteld kunnen worden. Zijn dat dossiers die alleen maar de Veiligheid van de Staat en het ministerie en de inspectie bekijken, of is er daar in het kader van informatiedeling ook een open lijn met de LIVC's? Mij lijkt dat logisch, maar in het verleden is al meermaals gebleken dat LIVC's vaak de laatsten zijn die vanuit verschillende hoeken – Vlaams, federaal, regionaal – informatie ontvangen.

Ten derde: binnen een aantal weken nemen nogal wat ervaren schepenen en burgemeesters afscheid en treden er nieuwe bestuursploegen aan. Ik weet dat de VVSG veel inspanningen doet, vaak samen met Vlaamse en federale ministeries, om nieuwkomers in schepencolleges, gemeenteraden en politieraden informatie te geven en vorming te organiseren. Ik vroeg mij af of de Vlaamse overheid ook voldoende gaat doen om de nieuwe ploegen bij te staan inzake de competenties die onder dit rapport en actieplan vallen.

Straks worden in de plenaire vergadering de nieuwe eindtermen besproken, met onder meer de eindtermen burgerschap. Het zou interessant zijn om eens te zien hoeveel van onze collega's – Vlaams en federaal – zouden slagen voor de eindtermen eerste graad. Als je de ambities inzake burgerschap voor jongeren van 12 tot 14 jaar gaat bekijken, dan duld ik geen laconieke reacties dat de lat niet hoog genoeg zou liggen. Want de teneur van de afgelopen weken was dat alles slecht zou gaan in onderwijs: "Alles gaat slecht, en het gaat alleen nog slechter gaan met wat we aan het produceren zijn.". Dat is het rare van de situatie, hoe meer we met onderwijs bezig zijn, hoe minder goed het zou gaan. Ik ben blij dat er toch ook collega's zijn die ook de positieve dingen zien. Er werd zowel door het Vlaams Parlement – oppositie en meerderheid – als door de administratie en de regering een flinke inspanning geleverd om de eindtermen tijdig en goed in te vullen. Inzake burgerschap is er nu effectief materiaal beschikbaar waar het onderwijs mee aan de slag kan. Als je het actieplan van de

regering en onze resolutie bekijkt, zijn die eigenlijk ook een invulling van een aantal proactieve en preventieve opdrachten zoals wij die twee of drie jaar geleden zagen.

In verband met de gevangenissen, heeft de minister gezegd dat van de vier mensen die er nu zijn er één het mooie mandaat van een schepenambt gaat opnemen. Het siert de man om dat voltijds te gaan doen; dat is ook noodzakelijk gezien de portefeuille die hij bij ons in Vilvoorde krijgt. Maar ik hoop wel dat de komende weken aangegrepen worden om de expertise die hij op dat terrein opgebouwd heeft, te vrijwaren, en om desnoods een traject uit te stippelen zodat de ervaring aan nieuwe mensen kan worden doorgegeven. Er is in ons land zeer weinig ervaring aanwezig inzake radicalisering, vermijden van radicalisering, deradicalisering of hersocialisering – we moeten misschien andere termen beginnen te gebruiken. Dan is het vrijwaren en doorgeven van die ervaring van cruciaal belang.

Tot slot zou ik een oproep willen doen om in 2019 effectief een soort doorstart naar de volgende regering te maken. Daarmee sluit ik aan bij twee eerdere sprekers. Op het lokale niveau bestaat er veel zin om eraan te beginnen, maar is er ook onzekerheid over de middelen die van het federale en Vlaamse niveau komen. Ik denk dat dan de Vlaamse Regering, maar ook de Federale Regering, die kans moet aangrijpen om te bevestigen dat het beleid tot en met 2020 niet zal stilvallen. Dat er zekerheden gegeven worden, zie je ook in andere domeinen. En dan is het aan de nieuwe parlementen en de nieuwe schepencolleges en LIVC's om daaraan verder te werken.

Imade Annouri: Laat me beginnen met een algemene opmerking of bedenking. Er is heel wat gebeurd sinds wij als parlement een gezamenlijke resolutie hebben ingediend en afspraken hebben gemaakt om radicalisering aan te pakken. Er is ook heel wat gebeurd in de samenleving. Dat neemt niet weg dat vandaag de dag, december 2018, de problemen rond radicalisering er nog altijd zijn. Vanuit salafistische hoek probeert men nog steeds jongeren en andere mensen te overtuigen dat hun eigen interpretatie de enige juiste is, en dat mensen die het daar niet eens mee zijn op een gewelddadige manier moeten worden aangepakt. We zullen dit moeten blijven bestrijden.

Mensen hebben ook door wat vele experts hebben gezegd, namelijk dat radicalisering een ideologie misbruikt. Er is de opkomst van extreemrechtse radicalisering en van andere vormen, maar we merken bij de bevolking ook de wil om zich niet te laten verlammen. Heel wat mensen geven een duidelijk signaal dat ze geen enkele vorm van radicalisering dulden en dat ze zich daartegen zullen wapenen.

Ook in dit parlement zijn er heel wat discussies geweest onder meer over het gevangeniswezen, de erkenning van moskeeën enzovoort. Wat nog belangrijker is, is dat we over alle partijgrenzen heen, een duidelijk signaal geven dat we een grens trekken tegen alle vormen van radicalisering. Dit probleem zal niet verdwijnen, maar we moeten ervoor zorgen dat het probleem wordt teruggedrongen naar de marge van onze samenleving, waar het hoort, en niet in het centrum van het debat. Het mag ons niet verlammen of domineren. We moeten er als democraten altijd schouder aan schouder tegen ageren.

Ik heb drie concrete vragen. Minister Crevits, ik wil mijn waardering uitdrukken voor het feit dat u polarisering duidelijk uitspeelt als een van de aandachtspunten. U benoemt ook extreemrechtse radicalisering als een van de vormen die we moeten bestrijden. U hebt het uitgebreid gehad over huisonderwijs en salafisme. U zegt dat er doorheen het onderwijstraject zes keer wordt gecontroleerd, maar wat wordt er precies gecontroleerd? Wordt er enkel gekeken naar wat er wordt

onderwezen en naar de kwaliteit van het onderwijs, of wordt er ook gekeken naar de ideologie en het de maatschappijbeeld die erachter zitten? In een school kan men controleren welke vakken en kennis er worden gegeven, maar de sociale controle is er veel groter. Je weet in welke omgeving een jongere er tot volwassenheid komt en hoe het mensbeeld wordt geschapen. In het huisonderwijs is dat veel minder. U zegt dat de controleurs expertise hebben in het herkennen van signalen. Hoe gebeurt dit juist? Bent u ervan overtuigd dat dit voldoende is? U spreekt over 20 procent voor België, 11,8 procent voor Vlaanderen. Ik vind het nog altijd verontrustende cijfers.

Minister Homans, u zegt dat jongeren op verschillende manieren worden bereikt om mee na te denken en zich te wapenen tegen allerlei vormen van extremisme. U hebt het over de focusgroepen die zullen samenwerken met vzw Bazzz uit Antwerpen. Ik herhaal mijn vraag die ik al heb gesteld. Als u als coördinerend minister een beeld hebt van alle jongeren die bereikt worden om ze te wapenen tegen en te laten praten over alle vormen van radicalisering, hebt u dan een manier om te achterhalen welke vormen van radicalisering er allemaal zijn besproken? Welke jongeren zijn er in gesprek gegaan over welke vormen van radicalisering? Ik vind dat een belangrijke vraag. Heel wat organisaties doen goed werk om jongeren bij elkaar te brengen en te praten over bijvoorbeeld de zin van religie en radicalisering. Ze zijn vaak zelf islamitisch opgevoed of hebben vrienden die moslim zijn en leren jongeren kritisch om te gaan met religie en hun plaats in de samenleving. Het spreekt voor zich dat voor andere vormen van radicalisering – ik denk dan aan extreemrechts of extreemlinks – men in zo'n organisatie niet de juiste vorming heeft en de jongeren dus niet de juiste antwoorden krijgen die ze zoeken. Alle experten die we hebben gesproken – vorige week nog bij Ceapire – onderstrepen het belang van maatwerk, het belang van jongeren de juiste vragen te laten stellen en daar dan de juiste antwoorden op te geven. Het is dus belangrijk om doelen te bepalen, om de problemen in kaart te brengen die onder meer wordenesignaleerd door de Veiligheid van de Staat, om te weten welke jongeren we waar en onder welke kapstok bereiken. Minister, ik ben benieuwd of u daar meer zicht op hebt.

Minister Vandeurzen, alle experten die hier werden aangehaald – Ceapire en Khalid Benhaddou – worden door ons allemaal gewaardeerd voor het werk dat ze doen. Ze geven aan dat ze op dit moment opboksen tegen een deradicaliserings-industrie die alle kanten opgaat. Minister, u hebt gezegd dat u een kader hebt gecreëerd waarbinnen er moet worden voldaan aan bepaalde eisen. Mevrouw Kherbache heeft daarover vragen gesteld. Mijn vraag is of uzelf contact hebt gehad met de organisaties die we net hebben opgesomd, met de experten die systematisch naar voren zijn geschoven, onder meer door deze Vlaamse Regering. Het zijn mensen die een belangrijke stempel drukken op de strijd tegen radicalisering, zodat het interessant is om hun feedback te horen en om te bekijken of we hen voor een stuk tegemoet kunnen komen. Voor mij is het kwaliteitslabel van organisaties die claimen te werken rond deradicalisering, heel belangrijk. Vergelijk het maar met geneeskunde: als ik naar de dokter ga, wil ik dat het iemand is die exact weet waar hij mee bezig is en niet iemand die een bepaalde interpretatie geeft aan hoe het zou moeten gaan. Het is een van de knelpunten waarover ik graag van u een antwoord zou krijgen.

Joris Poschet: Collega Kennes heeft al een algemene tussenkomst gehouden. Ik wil het luik Brussel nog even in de spotlight zetten. Minister Crevits, u hebt gezegd dat er bijzondere aandacht gaat naar de Nederlandstalige scholen in Brussel. Het is een zeer goede zaak dat daar meer aandacht aan gegeven wordt, onder andere ook aan de spijbelproblematiek. U hebt daarvoor contact opgenomen met minister Jambon. Ik kijk uit naar zijn antwoord en naar de acties die de lokale politie kan nemen om het spijbelgedrag, dat hoger ligt in

grootsteden, niet alleen in Brussel maar ook in Antwerpen en Gent, in kaart te brengen en voldoende te monitoren.

In actie 5.10 wordt er gesproken over de werkgroep Brussel/Vlaamse Rand, die werk maakt van een sociale kaart. Dat is een positief punt, want we kennen een specifieke context in Brussel en in de rand van de grootstad, met de verschillende beleidsniveaus die hier samenkomen. Ik heb hierover een vraag aan minister Homans. Op welke manier wordt Brulocalis – de Brusselse tegenhanger van de VVSG – betrokken bij het delen van kennis? Ik denk namelijk dat het delen van best practices een zeer goede zaak is.

Mijn tweede vraag gaat over de projecten rond straatburgerschap, iets waar minister Gatz sterk op inzet. Deze projecten richten zich op de stedelijke jongerencultuur en sociale inclusie in Brussel. Op 9 november werd een inspiratiedag georganiseerd. Ik spreek dan over actie 14.8. Maar het is niet erg duidelijk wat de conclusies van die inspiratiedag zijn en wat de verdere opvolging zal zijn. Het is zeer goed om projecten op te zetten maar het mogen geen one shots zijn waar veel middelen naartoe gaan die dan in de nevelen der tijd verdwijnen.

Een derde vraag is ook bestemd voor minister Homans. Vanuit de Vlaamse Regering wordt er een specifieke ondersteuning verleend aan Vilvoorde, Halle en Dilbeek. Ik vroeg me af vanuit welke bevoegdheid dat precies gebeurt, want mijn vraag is daaraan gekoppeld. Op welke manier kan de VGC ondersteund worden, specifiek vanuit de Vlaamse Regering, als plaatsvervangend lokaal bestuur? Ik denk dat ze daar evenzeer in de branding staan als Vilvoorde, Halle en Dilbeek. We hebben wel dat project inzake straatburgerschap, dat klopt, maar dat is toch eerder iets beperkts.

Een laatste vraag is gericht aan minister Crevits en gaat over het meldpunt deradicalisering. U zegt daarover dat het aantal meldingen redelijk constant blijft. Ziet u in het kader van de actualiteit – minder aandacht voor IS, meer aandacht voor rechts-radicale standpunten en acties – een verschuiving in de aard van meldingen binnen onderwijs?

Nadia Sminate: Minister Crevits, het rapport van de Veiligheid van de Staat kwam hier al vaak aan bod. Ik begrijp uit uw toelichting over het huisonderwijs dat u enkel de aantallen hebt gekregen en dus niet de beschrijving van de individuele gevallen. Dat is natuurlijk problematisch. Als de onderwijsinspectie niet weet waar ze moet gaan zoeken, maar wel weet dat er zich een fundamenteel probleem voordoet, dan vind ik wel dat er nagegaan moet worden hoe dat opgelost kan worden. Daarvoor kijk ik toch nog altijd naar u. U hebt dit rapport denk ik in februari of maart gekregen. Wat zult u ondernemen om te weten te komen over welke gezinnen het gaat, zodat die inspectie toch kan gebeuren bij die gezinnen waarvan een van de ouders gekend is bij de Veiligheid van de Staat?

Minister Homans, een aantal projecten in het rapport worden herhaald en een aantal zijn nieuwe projecten. Ik vind dat zeer positief. De organisaties die wij gesproken hebben, vinden echter dat er een soort van kwaliteitslabel zou moeten komen omdat de concurrentie groot wordt. Ze klagen dat ze op den duur door het bos de bomen niet meer zien. Ik zou daar graag uw mening over kennen. Ten tweede hoor ik bij dergelijke organisaties vaak dat ze afhankelijk zijn van subsidies van de Vlaamse overheid of andere instanties en dat die subsidies vaak maar voor 1 jaar lopen. Op die manier is het moeilijk om gekwalificeerde mensen aan te trekken, omdat het statuut heel onzeker is.

Een tweede vraag die ik u zou willen stellen, betreft eigenlijk een case die ik wil voorleggen. Er is heel wat ondersteuning voor lokale besturen. Dat is positief. Maar ik zie dat die ondersteuning vaak naar grote steden gaat, waar men uiteraard al geconfronteerd geweest is met gevallen van radicalisering. Ik vraag me echter af wat er moet gebeuren voor kleine steden en gemeenten waar dat nog niet het geval is. Helaas word ik daar als burgemeester van nabij mee geconfronteerd. Ik heb geen ambtenaren die daarin gespecialiseerd zijn. Evenmin heb ik daar budgetten voor. Toch zal ik binnenkort met een geval worden geconfronteerd. Hoe moet een kleine gemeente zoiets aanpakken? Moet er niet gekeken worden naar ondersteuning van kleinere gemeenten omdat mensen zich steeds meer verplaatsen naar landelijke gemeenten omdat ze in de grootsteden strenger worden gecontroleerd? Kunnen kleinere besturen die ad hoc worden geconfronteerd met dergelijke situaties een beroep doen op projectsubsidies?

Ik heb nog een vraag voor minister Vandeurzen over de begeleiding van minderjarige terugkeerders. Die discussie is vorige week ook in de commissie gevoerd. Ik vond het positief dat u het in uw antwoord had over de rondetafelgesprekken die opgestart worden op het moment dat een minderjarige terugkeert. Zijn ze effectief klaar om trajecten aan te bieden? Onder meer Yasmine Kherbache verwees naar het reguliere aanbod. Zijn er genoeg mensen die de nodige expertise in huis hebben en zullen zij beschikbaar zijn? In actie 5.8 verwijst u naar Solentra en ik lees dat er "zo snel mogelijk een traject zal moeten worden uitgewerkt voor minderjarigen". Ik begrijp daaruit dat dit aspect nog niet klaar is.

U hebt vorige week gecommuniceerd over de extra consultants voor de begeleiding in de gevangenissen. Blijkbaar is het heel moeilijk om gekwalificeerd personeel aan te trekken. Als ik zie hoeveel mensen er op dit moment al zijn opgeleid, dan vraag ik mij af of het effectief klopt dat er op dit moment geen gekwalificeerd personeel is. Of ligt het aan het weinig aantrekkelijke statuut? Klopt het dat het statuut maar voor 1 jaar beschikbaar is? Ik kan me dan heel goed voorstellen dat mensen die eigenlijk pionierswerk moeten doen en in vrij moeilijke omstandigheden moeten werken, het daar moeilijk mee hebben. Kan daaraan worden gesleuteld?

5. Antwoorden van de ministers

Minister Liesbeth Homans: Mijnheer Kennes, wat betreft de omgevingsanalyse zegt u dat het jammer is dat we daarin niet alle gegevens en informatie terugvinden. Het gaat soms echter over vertrouwelijke informatie. Ik kan de commissie dan ook alleen maar aanbevelen om het OCAD hier op regelmatige basis uit te nodigen. Ik mag die gegevens niet publiceren in een publiek document.

De projecten hebben van in het begin een heel duidelijke termijn gekregen. De oorspronkelijke bedoeling was om projecten te lanceren met de steun van de Vlaamse overheid, vooral financiële steun, maar om ze later lokaal structureel te verankeren. De negen lokale besturen betrokken bij het project over de lokale regierol wisten dat ook op voorhand. Ze lopen normaal af in februari 2019, maar ik zal er wel voor zorgen dat ik ze kan continueren. Dat is echter niet evident want ik moet bijvoorbeeld de toestemming krijgen om zonder projectoproep te werken. Ik wil dat wel doen en het zal ook lukken, maar het is aan de volgende Vlaamse Regering om daarover beslissingen te nemen. De initiële boodschap was zeer duidelijk, de termijnen waren zeer duidelijk alsook het niet-structurele karakter van de meeste projecten. Dat neemt niet weg dat het nuttig kan zijn om een aantal projecten structureel te financieren.

Welke dossiers zijn er besproken met het federale niveau? Wat mijn bevoegdheden betreft, ging dat vooral over de LIVC's. Ik weet niet wat de andere collega's met het federale niveau hebben besproken. Allicht kunnen zij dat zelf toelichten.

Wat de studie over de moskeeën betreft, kan ik de huidige stand van zaken meegeven. Volgende week komen de onderzoekers van de KU Leuven hun laatste debriefing doen op het kabinet en dan wordt de studie opgeleverd.

Mijnheer Kennes, de nieuwe webstek wordt de koepelwebstek radicalisering, maar het is ook de bedoeling dat de verschillende pagina's van alle andere bestaande websteaks daarin worden geïntegreerd zodat de burger één concrete, algemene, overkoepelende webstek heeft. Dat kan geen kwaad, los van het feit dat al die andere individuele websteaks natuurlijk ook nog hun nut hebben.

Dan de vraag over de oproep met betrekking tot de tegengeluiden. Ik heb daar in de commissie voor Binnenlands Bestuur al verschillende vragen over beantwoord. De oproepfiche en een overzicht van alle geselecteerde projecten kunt u terugvinden op de webstek van het Agentschap Binnenlands Bestuur. Alle projecten zijn momenteel in uitvoering en gingen van start op 1 maart 2018. Er werd ook een projectondersteuner aangesteld die de projecten van dichtbij opvolgt en begeleidt. De verschillende projecten zitten ook regelmatig samen om van elkaars ervaringen te leren. Een nieuw intervisiemoment is later deze maand gepland. Het is nog te vroeg, mijnheer Kennes, om nu al conclusies te trekken, gelet op het feit dat ze tot 2020 lopen.

Er was ook een vraag over de oproep met betrekking tot actief en gedeeld burgerschap. Over deze projecten – de samenvatting, de looptijden, het budget – kunt u alle informatie terugvinden op de webstek van het Departement Werk en Sociale Economie, afdeling Europees Sociaal Fonds. De projecten zitten allemaal op schema. Zoals gepland dienden de projecten in een eerste fase – namelijk mei-september – een actieplan op te maken. Het Hoger Instituut voor de Arbeid van de KU Leuven ondersteunde hen hierbij en zorgde ook voor de netwerking en intervisie. Deze actieplannen werden midden oktober aan de klankbordgroep voorgesteld en goedgekeurd door de stuurgroep. De tweede fase die nu loopt, focust op de uitvoering van de actieplannen. Ook hier is het te vroeg om conclusies te trekken omdat de actieplannen nog maar net in uitrol zijn en nog tot eind april 2020 lopen.

Mevrouw Kherbache, mijnheer De Ro en mijnheer Annouri, in uw vragen hebt u er min of meer op gealludeerd dat alle vormen van extremisme aan bod moeten komen. Daar ben ik het mee eens. Mijnheer Annouri, u herinnert zich wellicht nog dat ik eind oktober in de commissie voor Binnenlands Bestuur zeer uitvoerig heb geantwoord op uw vraag over deze problematiek. Ik heb toen gezegd dat dit actieplan betrekking heeft op alle ideologieën, denkbeelden en levensovertuigingen die onze rechtsstaat ondermijnen. Dit staat letterlijk in het plan. Het actieplan bestaat voor 80 procent uit algemene maatregelen die van toepassing zijn op elke vorm van extremisme. Ik ben blij dat het hier over alle vormen kan gaan en dat we niet alleen religieus extremisme of extreemrechts nemen, maar er zit ook extreemlinks en van alles anders tussen. We waren het erover eens, mijnheer Annouri, dat dat nodig was.

Mijnheer De Ro, de infosessies door de VVSG voor de lokale besturen en de mandatarissen zijn zeer waardevol. Ik wil even meegeven dat dat op ons initiatief gebeurt. Wij subsidiëren dat ook, en zij doen dat voortreffelijk. Er zijn nog andere voorbeelden. Ook de pocket over hoe je een LIVC begint, is er met onze ondersteuning gekomen. Hier wil ik zeker vermelden dat de VVSG in deze materie zeer goed werk levert.

Mijnheer Annouri, in uw vraag over de focusgroepen zegt u dat het jammer zou zijn dat daarin enkel aandacht zou zijn voor het religieus extremisme. We zullen erover waken dat dat niet het geval is. Zoals ik net zei, is 80 procent van alle acties en maatregelen van dit plan van toepassing op elke vorm van extremisme. Wij zullen er ook voor zorgen dat die focusgroepen openstaan voor het kunnen bediscussiëren en becommentariëren van alle vormen van extremisme, en zeker niet alleen het religieus geïnspireerde extremisme.

Mijnheer Poschet, wat de Brusselse gemeenschapsbevoegdheden betreft, is de VGC onze liaison. Alles wat wij voor Brussel in het kader van dit plan doen, gebeurt via de VGC. U weet dat de VGC elke keer de mogelijkheid krijgt om in te tekenen op een projectoproep. Als u de projecten bekijkt – en ik focus even op die van mij omdat ik die het beste ken – ziet u dat Brussel er vaak tussen zit. De enige voorwaarde is natuurlijk dat ze kwaliteitsvolle projecten indienen, maar dat doen ze ook, want anders zouden ze niet geselecteerd worden. Dan uw concrete vraag over de VGC: u weet dat ze naast de algemene dotatie, ook nog een specifieke subsidie krijgt voor regionaal-lokaal integratiebeleid. Dat is toch ook belangrijk. Dat ze bovendien kunnen intekenen op elke projectoproep, is heel belangrijk.

Voor de resultaten van de projectoproep Young in BXL-Straatburgerschap, mijnheer Poschet, verwijs ik u naar minister Gatz.

Mevrouw Sminate, u zegt dat er toch best duidelijke kwaliteitsvoorwaarden zouden zijn voor de organisaties die zich bezighouden met deradicalisering en vraagt wat mijn houding daartegenover is. Naast het gesubsidieerde aanbod zijn er heel wat privé-initiatieven voorhanden, niet enkel voor individuele begeleiding maar ook voor de vorming en begeleiding van professionals. Het gebeurt niet enkel in Vlaanderen maar ook elders dat niet enkel de overheid iets organiseert, maar ook private organisaties, wat ook niet per definitie verkeerd is. De kwaliteitsbewaking wanneer het over private organisaties gaat, valt buiten onze bevoegdheid maar ik ga er niet bij voorbaat vanuit dat die kwaliteit per definitie slecht is.

De VVSG heeft het laatste jaar veel aandacht aan kleine steden en gemeenten besteed, wat een goede zaak is. Ik weet dat u een groot voorstander bent van fusies. Ik hoor graag de debatten over het verhogen van de bestuurskracht in de commissie voor Binnenlands Bestuur waaruit blijkt dat kleinere plattelandsgemeenten het niet altijd alleen aankunnen. Wanneer we het hebben over de vraag hoe we de bestuurskracht van kleinere gemeenten kunnen verhogen, moeten we het debat voeren over een eventuele fusie. Ik weet dat u dat hebt gedurfd maar dat niemand, helaas, uw uitgestoken hand heeft willen aanvaarden.

Het is belangrijk dat elk lokaal bestuur, hoe klein ook, een LIVC opricht. Meer dan 80 procent van alle Vlaamse gemeenten heeft een LIVC. Het zijn veeleer de kleinere en plattelandsgemeenten die er geen hebben. De stad Brugge is wel een uitzondering.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer Annouri, ik heb duidelijk gemaakt wat de rol is van onze inspectie en wat zij wel en niet kan doen. Zij kan alles controleren, zoals de plaats waar jongeren onderwijs krijgen, de handboeken die worden gebruikt, de manier waarop de eindtermen worden gehaald. Maar zij kan niet op zolder gaan checken of daar naschools iets gebeurt wat niet mag. Zij kan de ouders ook niet naar de boekhouding vragen van de vzw die zorgt voor financiering. Een aantal zaken kan wel, een aantal zaken kan niet en dat verschil moet worden bewaakt. Het is niet de bedoeling om van onze inspectie een veiligheids- of opsporingsdienst te maken. Zij hebben wel een signaalfunctie en hebben daartoe een opleiding gevolgd.

Toen ik minister van Onderwijs werd, was de controle van het huisonderwijs nog een braakliggend terrein. Er is gewerkt aan een samenwerkingsovereenkomst met de Veiligheid van de Staat maar er was nog niets structureel afgesproken over de manier waarop dat zou gebeuren. We hadden een protocol maar dat moet geoperationaliseerd worden. Er is met de Veiligheid van de Staat afgesproken dat de inspectie zou starten met het doorgeven van alle leerlingen die huisonderwijs volgen. De Veiligheid van de Staat zou eventuele signalen doorgeven, zodat de inspectie gerichte controles kan doen. De leerlingen die huisonderwijs volgen, worden al meer gecontroleerd, veel meer dan leerlingen in het regulier onderwijs, en daar zijn ook redenen voor. Het is echter nog beter wanneer er gericht kan worden gecontroleerd.

In 2016-2017 volgden 2671 leerlingen individueel of collectief huisonderwijs. Daarvan heeft de Veiligheid van de Staat er 753 gecontroleerd. Vermoedelijk ging het vooral over leerlingen die privaat huisonderwijs volgen. Van die 753 waren er 92 van wie minstens één ouder bekend was bij de Veiligheid van de Staat. Ook de Veiligheid van de Staat heeft dus niet iedereen gescreend. Het probleem is dat ons tot op vandaag geen namen zijn doorgegeven. We weten niet wie er gescreend werd. Daar is een discussie over die intussen min of meer is beslecht. Onze administratie heeft gevraagd om door te geven of zij snellere controles moet doen maar tot op vandaag is geen lijst doorgegeven. Immers, het is niet omdat één van de ouders bekend is bij de Veiligheid van de Staat dat er per definitie een probleem is met het huisonderwijs dat wordt gegeven. We kunnen die link niet zomaar leggen.

Ik heb dat rapport in februari-maart 2018 ontvangen. We hebben de aanbevelingen uit het rapport overlopen omdat die zeer nuttig zijn voor de inspectie. Er is gevraagd om een lijst met namen te bezorgen maar dat is niet gebeurd. Ik denk dat dat beter wel zou gebeuren. Begin deze week is er nogmaals een gesprek geweest om de wederzijdse verwachtingen te kennen. Het kan immers niet de bedoeling zijn dat onze inspectie een opsporingsdienst wordt. De verwachtingen moeten goed en scherp worden afgebakend.

Ik kan eigenlijk niet klagen over de wederzijdse openheid tussen onderwijs en de Veiligheid van de Staat. Ik was een beetje geïrriteerd dat de cijfers uit dat verslag plots in de media verschenen en dat daar ook over getweet werd als zijnde een groot probleem. Ik kan niet op 2671 plaatsen het huisonderwijs gaan doorlichten. Je moet ook weten op welke manier je dat aanpakt. Voorzitter, uw opmerking is natuurlijk terecht. Het zou nuttig zijn om dat wel te doen, daar zullen we het over eens worden, maar dan moeten we ook duidelijk stellen waar onze taak stopt. Het moet natuurlijk een leerplichtcontrole blijven. Als er signalen komen, dan moeten we goed weten aan wie we die doorgeven en hoe we daarmee aan de slag gaan.

Sowieso zie je – en dat is ook het resultaat van de werking van deze commissie, als ik zo vrij mag zijn – dat we langzaam maar zeker tot een wederzijdse volwassen relatie aan het komen zijn. Dat was ook nodig. Onze wederzijdse bevoegdheden kunnen elkaar versterken. Als de Veiligheid van de Staat in zijn eigen databank mogelijke links opmerkt en die aan ons doorgeeft, dan kunnen wij gerichte leerplichtcontroles houden en mogelijk iets vaststellen. Ik hoop dus dat hiermee duidelijker geworden is waar de grenzen liggen en op welke manier we nu gestructureerd met elkaar aan het overleggen zijn.

Wat ik nog niet gezegd heb, is dat ook de inspecteur-generaal van de onderwijsinspectie (Lieven Viaene) aan dat overleg deelneemt. Het overleg vindt dus op een voldoende hoog niveau plaats. De constructieve houding die er nu is, moeten we gebruiken om tot effectieve gegevensuitwisseling te komen.

Collega Kennes, ik denk dat ik de link met burgerschap heel expliciet gemaakt heb. Als je de burgerschapscompetenties niet verwerft, kan je niet slagen voor de examencommissie, zeker niet gelet op de nieuwe eindtermen. Sommigen zeggen dat ik meer betrokken moet zijn bij de uitwerking van die eindtermen, maar wij bepalen nog steeds wat er gekend moet zijn en onze inspecteurs stempelen de leerplannen nog altijd af, om na te gaan of die leerplannen een correcte vertaling zijn van de eindtermen. Die laatste moeten er ook letterlijk in opgenomen zijn. In vergelijking met vroeger zit dat nu echt wel beter. Daarnaast willen we wel allemaal autonome leerkrachten. Het staat elke leerkracht vrij om dat burgerschap meer of minder kleur te geven volgens zijn of haar overtuiging. Burgerschap mag niet abstract blijven maar moet een beetje doorleefd zijn.

KlasCement bereikt 67.000 leerkrachten en wordt dus enorm enthousiast onthaald. Wij kunnen opvragen hoe vaak het materiaal op het netwerk bekeken wordt, maar ik wil de rapportering niet te extreem maken. We leven in zogenaamde tarratijden: de hoeveelheid feedback die we van leerkrachten en scholen vragen, mag niet te hoog zijn. Op de website kunnen we wel zien hoe vaak het materiaal gedownload wordt.

Collega Kherbache en anderen, onze projecten met Khalid Benhaddou lopen al drie jaar en hebben hun enorme meerwaarde bewezen. Ik heb binnenkort een gesprek met Khalid om na te gaan op welke manier we de werking die hij uitgebouwd heeft, in de toekomst misschien iets meer structuur kunnen geven. Het dreigingsniveau is dan wel gedaald, maar het ergste wat we nu zouden kunnen doen is negeren wat we geleerd hebben uit de aanslagen en uit de manier waarop polarisering en radicalisering kunnen binnensluipen. Ik wens de boeken nu niet te sluiten. Vandaar dat ik ook heb toegelicht dat de cijfers gezakt zijn, niet omdat we er minder aandacht aan besteden, maar omdat we niet meer registreren hoe vaak de telefoon wordt opgenomen. Ik denk wel dat we ons moeten bezinnen over de structurele inbedding van de werking. Ik zou er graag voor zorgen dat het project niet jaarlijks herzien moet worden, maar net structureler wordt. Daarover gaan we binnenkort in gesprek.

Zoals ik ook al zei, hebben we overleg gepleegd met het OCAD over radicalisering en extremisme. Ik heb ook uitgebreid toegelicht dat we onze draaiboeken aanpassen en leerkrachten en leerlingen vaardiger maken. Ik wil wel meegeven dat dit voor leerkrachten allemaal bijkomend werk is. Als we verwachten dat leerkrachten hierrond ook een signaalfunctie opnemen, moeten we beseffen dat dit weer een extra taak is. Leerkrachten moeten al mogelijke tekenen van armoede en nu ook van radicalisering opmerken, maar ze moeten in de eerste plaats wel nog gewoon kunnen lesgeven. Ik snap de opmerkingen rond de taak van leerkrachten, maar besef dat lesgeven hun elementaire taak is en dat er grenzen zijn aan de verantwoordelijkheid die je hun kan geven.

Collega Krekels, wat de werkgroep 2020 en de goede praktijken betreft, nemen we de input van de werkgroep mee in de Expertencel Radicalisering Onderwijs-Welzijn, met het oog op beleidsinput. U zult daar sowieso meer info over krijgen. Jullie hebben ook een aantal projecten bezocht en het doet mij deugd om te zien hoe een werkbezoek van parlementsleden tot eensgezindheid kan leiden over alle partijgrenzen heen. Van zulke mooie en verbindende momenten moet je in de politiek kunnen genieten. De gevolgen van dat buitenlands bezoek zijn positief.

Ik denk dat Karin Heremans, als deradicaliseringsverantwoordelijke bij GO!, ook met hen samenwerkt in haar schoolbezoeken, dus dat gebeurt.

We maken daar absoluut gebruik van. Eigenlijk moeten we er vooral voor zorgen dat al die projecten elkaar aanvullen en dat er geen concurrentie ontstaat. Er zijn veel noden op de werkvloer, maar we moeten ook versnippering vermijden. Het

is nog een beetje te vroeg om al die projecten te evalueren. We zullen dat in het voorjaar van 2019 doen.

De beheersovereenkomst met de koepel van de ouderverenigingen staat op de agenda van de Vlaamse Regering van komende vrijdag. De conclusies van de stuurgroep vormen hier een belangrijk onderdeel van. Het is een beetje te veel om dat hier allemaal op te sommen.

Mijnheer De Ro, een aantal mensen heeft er terecht op gewezen dat we de radicalisering in het onderwijs zeer expliciet naar polarisering hebben opengetrokken. Ik hoop dat ik uw vragen over het huisonderwijs voldoende heb beantwoord. Alle inspecteurs worden hiervoor ingezet. Het is niet zo dat er twee inspecteurs zijn en dat het daarmee stopt. Eigenlijk is het belangrijk dat iedereen alert is.

De vraag waarom iemand huisonderwijs volgt, is indertijd geschrapt. Dit druist immers in tegen de vrijheid van onderwijs. Iemand moet niet motiveren waarom een kind naar het GO! of naar een katholieke school gaat. Op basis van de reden waarom deze commissie er is, is het natuurlijk volstrekt verantwoord te stellen dat we dit opnieuw moeten invoeren. Ik wil dat gerust bekijken, maar dit is niet zo maar afgeschaft. Daar was een reden voor. Ik kan daar nu niet op antwoorden. We moeten juridisch checken in hoeverre we dit kunnen opnieuw invoeren. Bovendien wil ik nog een nuance aanbrengen. Mensen kunnen ook onzuiver zijn met betrekking tot de motieven die ze opgeven. Er is geen garantie dat daarmee alle problemen worden opgelost.

Sowieso proberen we onze inspecteurs vaardiger te maken, zodat ze met betrekking tot het huisonderwijs gewapend aan de slag kunnen gaan. De voorbije vier jaar zijn al grote stappen voorwaarts gezet, ook met betrekking tot het beter oppikken van signalen.

De vraag over de LIVC's is terecht. Sinds kort moet er overal een LIVC zijn. Naast de burgemeester en de korpschef van de lokale politie kunnen ook de sociaal-preventieve actoren worden uitgenodigd. Als in de context van het huisonderwijs zorgwekkende signalen worden opgepikt, moet de LIVC van die gemeente die signalen bespreken. De LIVC kan oordelen dat de signalen ernstig zijn en dat een interventie van de veiligheidsdiensten, het parket, de Veiligheid van de Staat of het OCAD van belang is. Op vraag van de LIVC kan de korpschef van de lokale politie de vraag tijdens een vergadering van de lokale taskforce aan de veiligheidsdiensten voorleggen. De lokale taskforce kan hier een gepast gevolg aan geven, zoals het stellen van een onderzoeksdaad of een aanhouding.

Mijnheer De Ro, de Veiligheid van de Staat zou ons een aantal namen kunnen doorgeven. Ik moet eens nagaan of we die namen na controles op het thuisonderzoek al dan niet aan de LIVC kunnen doorgeven. Dat was in elk geval de teneur van uw vraag.

Ik weet dat er in de regio Mechelen een vrij groot probleem is geweest. De politiezone Mechelen-Willebroek heeft aan de onderwijsinspectie een zorgwekkend signaal vanuit radicale hoek in verband met het huisonderwijs doorgegeven. We zijn daar volop mee bezig. We voelen dat er een volwassener wisselwerking komt.

We moeten altijd de privacyregels in acht nemen. Er zijn altijd grenzen. Als we een lijst krijgen, zullen we nagaan in hoeverre we die namen aan de LIVC kunnen doorgeven, alsook op welk moment, voor of na de controle, we dat kunnen doen. Er zijn zeker extra mogelijkheden.

Mijnheer Annouri, op uw vragen over huisonderwijs ben ik al ingegaan. Indien de onderwijsinspectie merkt dat een kind wordt afgesloten, zich helemaal isoleert, andere kledij begint te dragen of een inspecteur die binnenkomt niet mag begroeten, wordt dat sowieso altijd doorgegeven. Dat is al gebeurd. Als signalen worden opgevangen, kunnen we dat perfect doorgeven. De onderwijsinspectie geeft dit onmiddellijk door aan onze diensten.

Mijnheer Poschet, u hebt gevraagd of we ook meer vragen over extreemrechts krijgen. Via de mailbox is een vraag toegekomen. Verder is een aantal vragen door de referentiepersonen doorgegeven. Het thema is behandeld tijdens verschillende vergaderingen van de referentiepersonen. De Veiligheid van de Staat heeft onder meer toelichtingen gegeven. Het is gewoon de bedoeling mensen meer alert te maken met betrekking tot extreemrechts, want ook dit is sluimerend aanwezig. Mensen zijn zich daar echter minder van bewust omdat dit zich vaak minder uit door middel van uiterlijke kenmerken.

Zoals ik al heb gezegd, moeten we de grenzen van de taak van de leraar goed aanduiden. Als ik zie wat daar allemaal moet bijkomen, huiver ik soms. Het lijkt wel alsof we verwachten dat een leraar honderd ogen heeft.

Ik heb in het verleden al uitspraken gedaan over de ouders, met soms turbulentie tot gevolg, maar altijd met respect. Als de ouders aan de basis liggen van de uiterlijke tekenen moet het door iemand anders worden opgemerkt. Soms weten de ouders er ook helemaal niet van. We moeten proberen maatwerk te leveren. Iedereen moet zijn verantwoordelijkheid nemen.

Minister Jo Vandeurzen: Ik ben het eens met de globale observatie dat er veel gebeurd is, maar dat er een moment komt om van project naar verduurzaming te gaan. Dat is zeker waar. Dat is binnen Welzijn niet ongebruikelijk. We starten veel zaken als project op die na een evaluatie binnen een recurrent beleid kunnen passen.

Mijn aanvoelen is dat een evaluatie in de komende maanden, gelet op de verkiezingen van mei 2019, een goed moment is om te bekijken welke projecten kunnen worden verduurzaamd. Een van de opties is om het goede werk van de consultants in een breder geïntegreerd verhaal te brengen. De keuze om het CAW aan te stellen om het werk van de consultants in onder te brengen, heeft met een aantal beschouwingen te maken. Een eerste is dat het tijd wordt om dat ergens een plaats te geven in een groter geheel. Er is voor allerlei positioneringen iets te zeggen. Dat moeten we eerlijk erkennen.

We hebben de voorbije periode de regelgeving op de CAW's aangepast, waardoor de CAW's in Vlaanderen een programmatie hebben voor hun standaardopdrachten. We hebben in de regelgeving het concept opgenomen dat zij ook referentie-CAW kunnen zijn. Dan gaat het over benoemde, continue taken die ze moeten uitoefenen, niet alleen voor het werkingsgebied van dat CAW maar eigenlijk voor heel Vlaanderen. Zo zijn er een aantal taken die we daarin kunnen benoemen. Dat moet bij ministerieel besluit gebeuren, dat is in voorbereiding. Een van die taken is de radicaliseringsexpertise in verband met justitieel welzijnswerk. Er is bijvoorbeeld ook het nummer 1712 voor het slachtofferonthaal in het kader van de aanbevelingen van de federale onderzoekscommissie rond de aanslagen. We gaan dus een aantal taken benoemen en radicalisering zal er een van zijn.

Ik deel een aantal vragen en bedenkingen rond statuut en randvoorwaarden. Om continuïteit te waarborgen, moet men dat inbedden in een groter organisatorisch geheel. Belangrijk is de manier waarop men rekruteert, maar ook het inzetten op interne specialisatie. We zijn te kwetsbaar wat dat betreft. Vandaar maken we de keuze om dat in een CAW als een referentie-opdracht in te bedden.

Andere beschouwing: het werk van de twee experts wordt algemeen als zeer positief ervaren. Alleen, het gaat wel om drie taken die bij die mensen terechtkomen: beleidsadvisering, intern mensen ondersteunen en helpdesk zijn voor beleidscoördinatoren en individuele trajecten doen. Dat heeft zijn voordelen, zeker in die eerste jaren, maar het gaat toch om een complexe verstrengeling van opdrachten. Naarmate men meer gaat verduurzamen, zal men die opdrachten meer uit elkaar moeten halen, zonder de opportuniteiten van geïntegreerd werken te verliezen.

Ik heb begrepen dat er met onze man uit Vilvoorde afspraken kunnen worden gemaakt worden om te zorgen dat er nog een aantal zaken kunnen worden opgevolgd. We zouden bijvoorbeeld heel graag hebben dat die persoon vorming en opleiding blijft geven en dat hij zorgt voor de transitie van de individuele dossiers die hij behandelt.

Er zijn een aantal vragen gesteld over de noodzakelijke kwaliteitskaders. We hebben sterk ingezet op de overeenkomst met het platform. We hebben contractueel een aantal kwaliteitsgaranties opgenomen. Ik heb die opgesomd en benoemd. We hebben een andere insteek die we kunnen gebruiken naar de door ons erkende organisaties. Als je rond dit thema werkt, moet je zorgen dat de mensen voldoende kwaliteit kunnen waarborgen. Dat kunnen we afstemmen met het toezicht- en handhavingsbeleid van de zorginspectie. Dat schema is bruikbaar.

Op het terrein hebben de justitiehuzen en consultants ad hoc al een beroep gedaan op Ceapire en andere organisaties. Het is de bedoeling om een lokaal kader te benoemen op basis van wat we contractueel hebben opgebouwd met de vzw die we als referentie willen gebruiken en het eigen kwaliteitsbeleid, ook als er op het terrein ad hoc een beroep wordt gedaan op de bijstand en de inzet van derden. Als het gaat om de LIVC's en men vanuit de hulpverlening een beroep doet op radicaliseringsexpertise, moet men datzelfde kader kunnen aanreiken. Men kan niet altijd zeer normerend optreden als het om lokale keuzes gaat, maar men kan wel een aantal checks vooropstellen als men met derden aan de slag gaat.

Wat de terugkeerders, de kinderen en de jongeren betreft, werd met Solentra een overeenkomst afgesloten waardoor men meer recurrent kan werken. Daarin staat uitdrukkelijk dat ze die opdracht outreachend moeten opnemen. Dat is nu ook opgenomen in de convenant die Solentra heeft afgesloten met het agentschap Jongerenwelzijn.

Een ander belangrijk punt zijn de gevangenen. Daar hebben we al vaker over gediscussieerd, en ondertussen ben ik nog niet van mening veranderd. De gemeenschappen zijn niet bevoegd voor het leefklimaat in de gevangenen. De gemeenschappen zijn evenmin bevoegd voor de toegang tot de gezondheidszorg in de gevangenen. Op de Interministeriële Conferentie Volksgezondheid is een tijd geleden in aanwezigheid van de minister van Justitie beslist om het toezicht op de gezondheid in de gevangenen te verschuiven van de bevoegdheid Justitie naar Volksgezondheid. Dat illustreert dat daarover niet veel discussie bestaat. Als het gaat over het welbevinden en het leefklimaat in de gevangenis, dan heeft de Vlaamse Gemeenschap niet de sleutels in handen. De toegang tot geestelijke gezondheidszorg als onderdeel van een gezondheidszorgbeleid is daar niet in eerste orde een gemeenschapsbevoegdheid. Wil dat zeggen dat wij ons niet betrokken of verantwoordelijk voelen? We hebben natuurlijk cgg's die actief zijn in de gevangenen, en we zijn natuurlijk bevoegd voor de resocialisatie en terugkeer naar de samenleving, maar het is niet aan ons om vanuit dat perspectief zaken in te vullen.

U spreekt over psychiatrische of geestelijke gezondheidszorg als het gaat over radicalisering, maar ik kan diezelfde vraag stellen als het bijvoorbeeld over verslavingszorg gaat. In die zin begrijp ik de vragen zeer goed, maar ik vind het niet correct om te zeggen dat dat nu een bevoegdheid is waar de gemeenschappen zich voluit op moeten storten, integendeel. De bewegingen die we samen met de federale overheid maken, gaan trouwens in de andere richting. Federaal minister De Block heeft ondertussen een historische doorbraak gerealiseerd door de toegang tot terugbetaling van psychotherapie te organiseren. Dat duidt er op dat men zich goed realiseert dat de uitdagingen zich stellen in het kader van de federale volksgezondheid en het RIZIV.

Is dat op dit moment allemaal in orde? Dat zal ik niet beweren, maar het is wel de juiste manier om die uitdaging in beeld te brengen. Hebben wij daar dan geen bevoegdheid over? Neen, we hebben initiatieven genomen, ook als het over verslavingszorg gaat. Daar proberen we wel een rol op te nemen, zeker inzake coördinatie van de zorg bij terugkeer naar de samenleving. Dit is duidelijk geen eenduidige zwart-witoefening. Vorige week heb ik in de plenaire vergadering geantwoord op een vraag over de mogelijkheid om een socialeimpactobligatieprojectachtig initiatief te nemen voor de resocialisatie en de terugkeer vanuit de gevangenis, op basis van een document van de zogenaamde Vrijdaggroep. Ik heb dat document gelezen. Er wordt zeer goed in beschreven hoe complex de bevoegdheidsverdeling in de gevangenissen is. Nogmaals, de federale overheid investeert in nieuwe gevangenissen en in een beter leefklimaat in de gevangenissen. Er zijn dus ook positieve evoluties. Vanuit ons perspectief hebben wij getracht daar een aantal zaken in op te nemen.

Er was nog een vraag over recidive. Ik kan u daarover geen cijfers geven. In de manier waarop we de relaties met het directoraat-generaal Penitentiare Inrichtingen hebben opgebouwd, gaat het om een casusoverleg dat in de gevangenis moet worden georganiseerd, om te bekijken wat er moet gebeuren als blijkt dat men in de mandaatuitvoering een onderbreking heeft. Vanuit de afspraken met het EPI kunnen wij daaraan deelnemen met onze justitie-assistenten.

Nadia SMINATE,
voorzitter

Jo DE RO
Yasmine KHERBACHE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ABB	Agentschap Binnenlands Bestuur
AGODI	Agentschap voor Onderwijsdiensten
AMIF	Europees Fonds voor Asiel, Migratie en Integratie
aso	algemeen secundair onderwijs
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
Ceapipe	Centrum voor Expertise en Advies inzake Preventie en Interventie met betrekking tot Radicalisme en Extremisme
cgg	centrum voor geestelijke gezondheidszorg
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
CoPPRa	Community oriented policing preventing radicalisation and terrorism
DG EPI	directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen
EMB	Executief van de Moslims van België
ESF	Europees Sociaal Fonds
ET 2020	Education and Training 2020
FTF	foreign terrorist fighter
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (historische naam = Gemeenschapsonderwijs)
IS	Islamitische Staat
kso	katholiek secundair onderwijs
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
LIVC	lokale integrale veiligheidscel
OCAD	Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse
OTA	Ondersteuningsteam Allochtone Jongeren in de Bijzondere Jeugdbijstand
RAN	Radicalisation Awareness Network
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
Solentra	Solidariteit en Trauma
tso	technisch secundair onderwijs
VCLP	Vaste Commissie van de Lokale Politie
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie (van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest)
vte	voltijdsequivalent/voltijdequivalent
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)